JOCS florals del Campanar

1 de maig del 2016

la Vall d'Uixó

JOCS FLORALS
DEL CAMPANAR

Sesé, Jaume et al.

Jocs Florals del Campanar. 225 aniversari del campanar de l'Assumpció._ La Vall d'Uixó: Ajuntament de la Vall d'Uixó, Centre d'Estudis Vallers, 2017

108 p : fot. b. i n.; 22x16 cm

D.L. 56-2017

ISBN: 978-84-89383-18-0

Literatura catalana- S. XXI

Ajuntament de la Vall d'Uixó. Centre d'Estudis Vallers

821.134.3"20"(082.2)

© Dels texts i les imatges: llurs autors
© D'aquesta edició: el Centre d'Estudis Vallers

Portada: Elena Escuder del Alar (cartell guanyador del concurs organitzat per la comissió de festes del Campanar)

Revisió i tractament de text: Josep V. Font i Ten

Maquetació i disseny: Lourdes Abad Orenga

Imprimeix: Grafo

Dipòsit legal: CS 56-2017

Cap part d'aquesta publicació (inclosos els elements gràfics) no pot ser reproduïda, emmagatzemada o transmesa en cap mitjà, ja siga electrònic, informàtic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense permís previ i per escrit del Centre d'Estudis Vallers.

Campanar de la parròquia de Nostra Senyora de l'Assumpció! Campanar del Poble de Baix!

Octavio Ten Orenga
Assumpta, 1949

Fer homenatge al campanar
és un tribut, és enllaçar
el temps passat amb el present
i proclamar el sentiment
que som tots part del mateix tronc
i que, com la mata de jonc,
som molt més forts si estem units.

Josep V. Font
Pregó del Campanar, 2016

JOCS FLORALS DEL CAMPANAR

225 ANIVERSARI DEL CAMPANAR DE L'ASSUMPCIÓ

Centre d'Estudis Vallers

2017

Els Jocs Florals de les Festes del 225 Aniversari del Campanar es van celebrar l'1 de maig del 2016 a l'església de la Mare de Déu de l'Assumpció i van ser organitzats per l'Associació Cultural Festes del Campanar de l'Assumpció.

TANCANT EL CERCLE

Nel·lo Navarro

Director del Centre d'Estudis Vallers

Pàgines anteriors: l'església de l'Assumpció durant els Jocs Florals, 1 de maig del 2016.
Foto: Mira

L'any 1991 celebràrem a la Vall d'Uixó jocs florals amb motiu de les festes del segon centenari del campanar de l'Assumpció. Reunit el jurat el dia setze d'abril d'aquell any va decidir atorgar les tradicionals Flor Natural, Englantina i Viola a les obres *Tornarem enlairant una nova senyera*, *Camí de Damasc* i *Cementiri de cotxes*, respectivament. Una lluïda entrega de premis, durant el sopar de gala de les festes, va posar punt final a aquella jocfloralesca aventura.

Però en l'ànim de l'organització dels jocs i dels tres autors premiats es va quedar clavada una estelleta que punxava i calia arrencar publicant un llibre amb els treballs guanyadors. Un llibre que, fent de pont entre els lectors i els escriptors, poguera tancar el cercle natural de la creació literària.

Dos anys després d'aquell esdeveniment, al maig del 1993, va ser el Centre d'Estudis Vallers l'encarregat d'editar i presentar en públic la tan desitjada obra. El pont entre els lectors i els escriptors estava fet i així es tancava definitivament el cercle que s'havia quedat obert. La literatura guanyadora, dos relats i un poemari, es va fer feliçment pública.

L'any passat intentàrem de nou l'aventura i, amb motiu de les festes del dos-cents vint-i-cinc aniversari del campanar de l'Assumpció, la comissió organitzadora va tornar a convocar jocs florals. Que bonic és donar la paraula als escriptors i les escriptores que creen i s'expressen en la nostra llengua, fent-los així formar part de les emocions, del goig i l'alegria que bateguen al cor de les nostres festes!

En aquesta ocasió els membres del jurat decidiren premiar els relats *Temps de sentir campanes*, de Jaume Sesé, amb la

Flor Natural, *Sa confessió d'un cotorrot*, de Montserrat Espallargas, amb l'Englantina, i *El meló d'Alger*, de Gabriel Abad, amb la Viola. Jaume, Montserrat i Gabriel, els guanyadors, ens obsequiaren amb la seua presència en l'acte d'entrega dels guardons, que es va celebrar el dia 1 de maig passat a l'església de Nostra Senyora de l'Assumpció, i va cloure la programació festiva.

Però, com en els jocs florals de l'any 1991, els de l'any passat demanaven també que els bastírem el pont, metafòric, de paper i tinta, que uneix la ficció literària, els somnis dels escriptors, amb el món real. I heus ací que de nou al Centre d'Estudis Vallers hem tingut el privilegi de ser els editors d'aquesta publicació i, afortunadament, ara no hem hagut d'esperar dos anys per veure-la impresa.

Al volum que teniu a les mans es recullen les esmentades obres guanyadores però, en aquesta ocasió, hi ha un parell de novetats: hem inclòs dos treballs més que resultaren finalistes i que, al parer dels membres del jurat, mereixen ser llegits i, a més a més, hem documentat la publicació amb un reportatge fotogràfic que mostra com va ser aquella nit dels Jocs Florals del 225 Aniversari del Campanar de l'Assumpció.

Ara, des del Centre d'Estudis Vallers, només ens resta felicitar els guanyadors i desitjar als lectors que passeu una molt bona estona amb els relats que donen forma als teixits onírics de l'ànima d'aquest llibre. Si és així, el cercle sí que es tancarà completament en les vostres mans.

ACTA
DELS JOCS FLORALS
DEL 225 ANIVERSARI DEL CAMPANAR

Pàgina anterior: començament de l'acte de lliurament dels guardons.
Foto: Mira

A la Vall d'Uixó, el 8 d'abril del 2016 es reuneix el jurat dels Jocs Florals de les festes del 225 aniversari del Campanar de l'Assumpció per valorar les obres presentades i decidir quines seran guardonades.

Jurat

Mantenidor president: Jaume Andrés Segarra (sense vot)
Mantenidora secretària: Lourdes Abad Orenga (sense vot)
Mantenidors vocals: Vicent Jaume Almela Eixau
Josep V. Font i Ten
David Lluch Almenar
Nel·lo Navarro
Manuel Roig Abad

Es dispensa la presència de Manuel Roig, amb qui s'estarà en contacte telefònic per conèixer la seua valoració.

En primer lloc, es fa constar molt positivament la quantitat i la qualitat de les obres presentades. Se n'han rebut cinquanta, de les quals se n'han hagut de desestimar tres per no complir els requisits de les bases del certamen i dues més a petició de l'autor, perquè anaven a ser publicades i això era incompatible, ja que totes les obres havien de ser inèdites.

Es decideix fer una primera selecció de les millors obres amb la tria, per part dels mantenidors, de les cinc que consideren més destacades.

Les dues obres amb més valoració són: *Temps de sentir campanes* i *Sa confessió d'un cotorrot*.

Per la qual cosa es decideix unànimement atorgar els pre-

mis que s'expressen, els quals, una vegada obertes les pliques, es veu que corresponen als autors següents:

Primer premi, Flor Natural, a l'obra *Temps de sentir campanes*, de Jaume Sesé Sabartés, d'Argentona, Barcelona.

Segon premi, Englantina, a l'obra *Sa confessió d'un cotorrot*, de Monserrat Espallargas Barceló, de Terrassa, Barcelona.

El tercer premi estava adreçat als estudiants dels instituts de la Vall d'Uixó, que havien d'indicar a l'exterior del sobre «Premi local». Cap de les obres presentades no ha complit aquest requisit, per la qual cosa el premi hauria de quedar desert. No obstant això, el jurat decideix atorgar el tercer premi a la millor obra de temàtica local. Així s'acorda concedir el:

Tercer premi, Viola, a l'obra *El meló d'Alger*, de Gabriel Abad González, d'Algímia d'Almonesir, Castelló.

Per últim, es debat la possibilitat de publicar una memòria dels Jocs Florals, en la qual s'inclourien, a més de les obres guanyadores dels premis, unes quantes més que el jurat considera de qualitat suficient, sempre amb permís dels seus autors.

I sense altres temes a tractar, la sessió es dóna per acabada.

La Vall d'Uixó, 8 d'abril del 2016

UNA GRAN FESTA PER AL NOSTRE POBLE

Lourdes Abad Orenga

Mantenidora dels Jocs Florals

Senyora alcaldessa, senyora diputada, senyores i senyors regidors, sacerdots de la parròquia, representants de les caixes rurals, distingit públic.

L'any 1862 el poeta Teodor Llorente, pare de la Renaixença valenciana, obtingué l'accèssit a la Flor Natural en els Jocs Florals de Barcelona, amb un poema titulat *Vint-i-cinc anys!*:

> *Per què aneu tan de pressa, anys volguts de ma vida?*
> *Any que te'n vas, no escoltes la meua veu que et crida?*
> *Detín, detín, el pas.*
> *Si en el teu minut últim etern fer-te volgueres...!*
> *Ja passà!... Una memòria ja sols per a mi eres:*
> *Adéu, any que te'n vas!*
>
> *Tu que véns, com et diuen? Del temps que mai es cansa*
> *altre fill hermós eres; de flors de l'esperança*
> *el front coronat tens.*
> *Déu vulga que no caiguen les flors que hui et coronen;*
> *les flors de l'esperança fruit poques voltes donen:*
> *Benvingut, any que véns!*

I són vint-i-cinc anys, com en el poema de Llorente, els que fa que vam viure un moment que ja ha passat a la història del nostre poble: les festes commemoratives del segon centenari del nostre benvolgut Campanar. Vint-i-cinc anys després ens tornem a trobar per celebrar novament un dels actes més representatius d'aquelles festes, els Jocs Florals.

Farem un poc d'història per vore quins són els orígens d'aquests certàmens.

Els primers Jocs Florals se celebraren el 3 de maig del 1324 a To-

losa, capital de la regió històrica del Llenguadoc, així anomenada perquè s'hi parla l'occità o llengua d'oc, llengua germana de la nostra.

L'any anterior, el 1323, un grup de nobles tolosans creaven una agrupació amb l'objectiu de revifar la poesia trobadoresca i impulsar la creació poètica en llengua occitana, que no passava pel seu millor moment. Per aquest motiu es van adreçar a tots els trobadors de la llengua d'oc i els convidaren a participar i guanyar una joia d'or en forma de flor, premi atorgat a la millor composició. Amb el temps, els guardons en van ser tres, tots joies que representaven flors. És per això que aquest certamen literari va passar a denominar-se Jocs Florals.

L'agrupació organitzadora dels Jocs Florals estava formada per set membres, dits mantenidors, precisament perquè tenien la inquietud de mantindre la cultura i la llengua pròpies.

Per això són set els membres que conformen el jurat d'aquests Jocs Florals del 225 aniversari del Campanar. Set mantenidors que volen representar l'esperit que va moure aquells set nobles tolosans a crear un certamen literari per enaltir les virtuts del vehicle de comunicació més important amb què comptem: la nostra llengua. Entre ells, els experts: cinc mantenidors amb qualitats literàries importants per poder triar les tres millors obres presentades. Un d'ells, el regidor de Cultura de la nostra ciutat, que representa la societat civil. També el mantenidor president, alhora president de l'Associació Cultural de les Festes del 225 Aniversari del Campanar, que organitza aquests Jocs Florals, en una clara aposta per la integració de la cultura en les festes populars.

Aquestes festes que avui acaben són hereves de les que vam celebrar fa vint-i-cinc anys i també en aquell moment, el 30 d'abril de 1991, es va apostar fort per la cultura, i es van convocar els tercers Jocs Florals de la ciutat de la Vall d'Uixó, que feia més de quaranta anys que no se celebraven. En l'ocasió anterior, l'any 1949, s'havia commemorat el segon centenari de la nostra parròquia.

Aquells primers Jocs Florals de principis del segle XIV van tindre molt d'èxit i continuaren celebrant-se al llarg de dos segles i mig de manera ininterrompuda. El primer guardonat en aquell certamen literari fou el trobador occità Arnaud Vidal de Castellnou d'Arri. I precisament l'obra guardonada va ser una composició dedicada a la Mare de Déu. Avui, quasi set segles després, ens trobem en aquest magnífic temple on venerem com a patrona la Mare de Déu de l'Assumpció. Podríem fer nostres aquells versos que van merèixer la màxima distinció en el certamen que és el germen del que ara celebrem. Escrits originàriament en occità, els versos s'adrecen a la Verge perquè faça d'intercessora entre el poeta i Déu, de la mateixa manera que nosaltres, els fills de la parròquia de l'Assumpció, preguem a la nostra patrona:

Mare de Déu, Verge pura,
a Vós em gire amb cor pur
i amb esperança segura;
tal que, amb mercè, estic segur
de ser dur
en la fe i amb cor madur
per viure on el goig s'atura.
Verge, amb estreta mesura
Déu no em jutge en el futur;
i, si vaig per lloc obscur
i visc amb l'ànima obscura,
que no m'alce el Cel un mur
ni lluny d'ell em vulga dur.

Els Jocs Florals de Tolosa van tindre ressò als territoris de la Corona d'Aragó, on també es van celebrar al llarg dels segles XIV i XV, i van permetre el conreu de la poesia amorosa trobadoresca, un tipus de literatura que anava decaient a poc a poc.

Per això, el segle XV, l'anomenat Segle d'Or valencià, va do-

nar una nova orientació a la nostra literatura, amb autors com ara Ausiàs March, Isabel de Villena, Jaume Roig, Jordi de Sant Jordi, Joanot Martorell... I també el nostre patró, sant Vicent Ferrer.

Malauradament, als períodes de bonança els sol succeir un període de decadència, i a partir del segle XVI les circumstàncies polítiques i econòmiques fan que la producció literària en català s'arracone fins desaparèixer quasi definitivament al segle XVIII.

Però en la dècada dels trenta del segle XIX apareix el moviment de la Renaixença, del qual parlàvem al principi en citar Teodor Llorente. Una època de ressorgiment cultural —per això el seu nom—, que incorpora en els seus inicis molts dels trets del romanticisme europeu: la idealització d'un món medieval poblat de trobadors i dames, i, paral·lelament, l'admiració per la tradició popular. En aquest context, la recuperació dels Jocs Florals era quasi inevitable. Representaven una època gloriosa i no sols pel que fa a la creació literària, sinó també per la riquesa econòmica, cultural i social. La decadència progressiva que es patia des de feia més de tres segles pareixia que podia girar-se per les noves circumstàncies econòmiques i socials que portava aparellades la revolució industrial.

Un grup d'idealistes, inspirats en els set nobles tolosans de feia cinc segles, restauren els Jocs Florals per incentivar la producció literària en català i per atorgar a la llengua la dignitat perduda. Diversos autors basen la restauració literària en la reivindicació lingüística i l'exaltació històrica.

Dels antics trobadors la muda lira
jo arrancaré de sos humits sepulcres,
i al geni que divaga entre llurs lloses
plorant jo evocaré,
i despertant-ne les que el món admira
sagrades sombres, noms cenyits de glòria,
los comtes i antics reis i llurs famoses
batalles cantaré.

Això n'és un petit exemple, fragment de l'obra *Mos cantars*, del poeta Rubió i Ors, l'any 1839.

Com dèiem, la restauració dels Jocs Florals és un fet quasi inevitable per recrear aquest passat que avui consideraríem potser decadent, però que enlluerna la societat d'aquella època per la majestuositat, l'elegància i esplendor i les idees romàntiques. Així, els primers Jocs Florals «restaurats» se celebren a l'ajuntament de Barcelona el 1859, amb tot un seguit de personatges importants —el bisbe, l'alcalde, intel·lectuals de tots els àmbits— i amb tota ampul·lositat.

Aquest model de certamen té molt d'èxit i prompte es copia en moltes altres ciutats. En els seus inicis, els Jocs Florals de la restauració van esdevindre una plataforma extraordinària per incentivar i promoure la producció escrita en la nostra llengua. Però, a poc a poc, van anar pervertint-se i a les primeries del segle XX comencen a sorgir tot un seguit de certàmens literaris que copiaven les formes però deixaven de banda l'esperit original dels jocs. La qüestió de la llengua passa a segon terme i sols es manté ferma la voluntat de fer actes grandiosos que constituïren un esdeveniment social de primera. Afortunadament, a les darreries del segle passat molts Jocs Florals es reinventen per adaptar-se als nous temps, i avui en dia tornen a tindre intacte el seu esperit.

Ja s'hauran adonat que totes les nostres celebracions commemoratives —el segon centenari de la parròquia, el del campanar i aquest 225 aniversari— tenen en comú dues coses especials: la celebració de Jocs Florals i la veneració de la imatge de la nostra Mare de Déu en processó. Aquesta última, celebrada ara fa una setmana, és un dels moments que hom recordarà tota la vida, com recordem, els qui hi érem presents, la de fa 25 anys, i alguns la del 1949.

Ara els demane que recordem els Jocs Florals de fa 25 anys, els que vam celebrar el dia 30 d'abril, dia en què el nostre cam-

panar complia 200 anys. En aquell moment els organitzadors van tindre present el que comentàvem fa un moment: que el vertaderament important no eren les formes, sinó conservar els ideals que fa vuit segles a Tolosa, i fa uns 150 anys a Barcelona, empenyien els creadors i restauradors d'aquest certamen. Amb voluntat ferma, desitjaven mantindre una creació literària de qualitat en la nostra llengua. És per això que fa 25 anys es decidia canviar les normes establertes en el passat per adaptar-se als nous temps, i crear una categoria única d'obres, sense distinció entre poètiques i en prosa.

Hem dit que ens considerem hereus de les festes del segon centenari del Campanar i per això els Jocs Florals que avui celebrem es guien pel mateix esperit i segueixen les mateixes normes. Estem orgullosos de la resposta rebuda, per la quantitat i la qualitat d'obres presentades, i també ho estem del resultat. Les tres obres guardonades estan escrites en tres varietats dialectals diferents. No ho hem fet a posta, ha estat casual, però benvingut siga aquest atzar que fa que ens puguem admirar de la riquesa de la nostra llengua.

Avui acabem unes festes en què hem homenatjat el nostre campanar, tot un orgull per a la nostra parròquia i per a tota la Vall. Admirem la seua esveltesa, magnificiència i solidesa; ens ompli de satisfacció tindre un monument extraordinari. Fa vint-i-cinc anys les festes van ser el colofó d'una actuació vertaderament important, la seua restauració. Ara hem estat més humils, però les festes també han servit per restaurar la preciosa imatge de la nostra patrona, la Mare de Déu de l'Assumpció. Amb aquesta mateixa empenta hem de mantindre tot el nostre patrimoni, i això inclou la nostra benvolguda llengua.

Avui, dia 1 de maig, el mateix dia que l'any 1859 es restauraven els Jocs Florals, celebrem aquests en el millor lloc on podíem fer-ho, a la nostra «catedral», als peus de la Mare de Déu, al costat del Campanar. Voldria pensar que en un futur no

molt llunyà —potser no cal que passen vint-i-cinc anys més— aquesta fita es tornarà a repetir. Del que sí que estic segura és que en cap moment no oblidarem per què estem tots aquesta nit ací reunits: estimem el campanar, la nostra cultura, la nostra parròquia, el nostre poble.

I ens acomiadarem com hem començat, amb versos de Teodor Llorente. L'any 1393, el rei Joan I *el Caçador* va promoure a Barcelona els Jocs Florals que, com hem dit al principi, havien començat a Tolosa. Cinc-cents anys més tard, el 1893, Llorente escriu:

Passaren cinc-cents anys. On soterrades
estan aquelles glòries i grandors?
Estels despareguts! Llums apagades!
No queden ni les cendres aventades
del Rei gentil i els doctes Trobadors.

Mes entremig de runes i de cendres,
de pobles morts i d'enderrocs trencats,
com en bosc secular, brotar i estendre's
veiem al sol d'abril los ramells tendres
de primerenques flors engarlandats.

Així renaix i creix i, com un dia,
s'obri l'hermosa flor que el cel envia
al poble que en son cor la raïl té;
i rebrota la santa poesia
de l'Amor, de la Pàtria i de la Fe.

Sens fi rebrotarà. Quan los agravis
del temps traïdor segellen nostres llavis,
al cant d'uns altres llavis s'obriran;
i les dolces cançons dels nostres avis
los fills dels nostres fills repetiran.

Moltes gràcies i bon final de festes.

Un moment de la intervenció de la mantenidora, Lourdes Abad.
Foto: Mira

TEMPS DE SENTIR CAMPANES

Jaume Sesé Sabartés

Primer premi, Flor Natural

Pàgines anteriors: l'altar major durant els Jocs Florals.
Foto: Comissió de Festes

Quan és ple estiu, la calor que fa al Lluçanès s'assembla molt a un cop de puny al mig de la closca. Tanmateix, a gairebé mil metres d'alçada, contra la garrotada del sol sort n'hi ha de l'ombra, la fresca que ens regalen els seus arbres de verd dens. Som a pagès, a finals dels anys cinquanta del segle XX, i és una vida pràcticament sense cotxes. La gent va als llocs a peu i llestos, a no ser que es tracti de trajectes llargs; aleshores, uns pocs fan petar la montesa o la guzzi i la resta, la gran majoria, viatja atapeïda en transports públics inefables, com aquells autocars vermells del Gepino, els de la "*Sanquirsense de viajeros*".

Quan l'estiu és ple, també hi va la carraca, fins al punt que alguns nens i tots els joves s'han enfilat a dalt de tot, a la baca, agafats a la barana de ferro i amb el cap i la cara al vent. Quan passen per sota els plàtans, és una delícia que comparteixen xerrant, i cridant si convé, feliços de respirar llibertat, que potser és aquella aroma un pèl àcida, sempre verda, dels boixos presents pertot arreu, a l'espera de llançar-se dins d'un riu disfressat de riera, el Merlès. Són colla, són frescos, riuen per tots els porus, viuen cada moment com si fos l'únic i tant se'ls en fot que els pares s'estiguin a la ciutat, suant feina.

Ens banyem tots, però els vailets no us moureu de l'aigua fins que us surtin escates, fins que els dits de les mans i dels peus siguin pura arruga blavissa, fins que el cor us digui prou. Després dinarem a l'aire lliure i ens cruspirem, voraços, unes amanides lluents, farcides de tots els colors de la paleta de l'hortolà, farem carn a la brasa i una simpàtica pluja de rots constatarà que la fartanera ens ha fet profit.

Però vosaltres ja no els sentireu, perquè us haureu aixecat de taula de pressa i corrents perquè us posseeix, quina enveja, l'ànsia de seguir menjant-vos la vida. I aleshores resseguireu el riu, corrent amunt o corrent avall, a la recerca de nous tresors, de crancs sota les pedres, de galàpets emmurriats, de miralls mai vistos. Després, abans que els avis passem ànsia, tornareu al punt de partida i ens convencereu que ja heu fet la digestió i que encara teniu temps, abans no torni l'autocar de Berga, de fer el darrer bany de tarda.

El comiat a tot aquest paradís, i fins l'any que ve si Déu vol, és la Festa Major d'Alpens, que duu aparellada, com germanes siameses, la Fira de l'Hostal del Vilar.

—Vols anar-hi amb l'avi?

Vincles el cos cap endavant, et piques les cuixes amb les mans i amb ulls embadalits dius un sí! definitiu. Hem encetat la tardor, s'hi comença a conèixer. Ha plogut, el sol ja no és al ple i el bosc vessa de bolets. Ja no és temps de banys sinó de caça. L'àvia Emília et posa un jersei, les botes i un anorac prim, i és així que surt de casa l'expedició d'un avi i un nét que pugen a l'autocar per anar a trobar un espectacle formidable, el de veure arribar alhora tots els ramats d'ovelles que, des dels cims més enlairats, baixen cap a les valls meridionals.

Quan durant la República vaig arribar a Alpens, la Fira del Vilar, que es fa en una gran esplanada a mig aire entre el Montseny i el Pirineu, era gairebé com ara. Per això m'agrada que m'hi acompanyis, perquè potser així et podràs fer càrrec d'un món més meu que teu, el d'aquest devessall de gent que, a peu pla, compra i ven, riu i mira, s'exclama i bada. És un guirigall preciós, una mena d'aplec antic, en blanc i negre. Si t'hi fixes, veuràs el treball dels artesans de la fusta, els perolers de l'aram, els llauners, els terrissaires, els cistellers, els esclopers i una gran gamma d'altres oficis manuals que fan les persones que toquen de peus a terra.

Però no tens ulls per apreciar-ho perquè se t'han quedat clavats admirant la parada d'un venedor d'esquellots. És menut, té molta xerrera i hi ha rotlle al seu davant perquè ara està fent dringar aquests humils objectes en una mena de concert molt original que no sona gens esquerdat. Aplega gent perquè sap vendre el seu producte amb simpatia, perquè sembla digne de confiança i perquè és…:

—No pot ser! En Llopis!

L'últim home que esperaria trobar al món. M'hi acosto, em mira rere les ulleres gruixudes, torça el cap, el sacseja, refrena un intent d'assenyalar-me amb el dit i diu, encara dubtós:

—Senyor Bartrés…?

—És clar!

—Vatua l'olla!

Es treu la gorra del seu gran cap calb i m'allarga una mà. Quan encaixem, em posa l'altra sobre la meva. Està tan content de veure'm com jo, però hem de frenar les efusions perquè ara mateix ha d'atendre el pare d'un xiquet ple de mocs que vol un parell de borrombes.

—Qui és, avi?

Què t'havia de dir? Com explicar-te que aquest home menut, amb una pistola a l'infern de l'americana, anava tres passes darrere meu per protegir-me de la FAI als primers mesos de la guerra?

—Un vell amic.

Els nens que teniu la percepció afinada endevineu quan diem la veritat, per concisa que sigui, i et dónes per satisfet amb la resposta. O no del tot, perquè després d'una pausa, que aprofito contemplant en Llopis per fer-me una idea de com deu haver-lo tractat la vida, vols precisar:

—De quan la guerra?

Cony de sagal! Doncs sí, d'aleshores, però no és ni el lloc ni el moment per parlar-ne. Malgrat tot, esperes una resposta i te l'haig de donar.

—Més o menys. És un home que em va ajudar molt.

De fet, el pobre no hagués pogut impedir que em matessin, si els faieros ho haguessin volgut de debò. Però va ser un gran company de passejades, i encara que per raó del seu càrrec de guardaespatlles havia d'estar atent, també ho era, i molt, en el tracte personal. Un autèntic *gentleman*. I ara, aquí, rere una paradeta de la Fira de l'Hostal. En Llopis, ja sense clients, torna cap a nosaltres mostrant-nos dues dents de conill:

—I aquest xicotet?

—El meu nét gran. En Virgili.

—Té vostè molta sort. Jo no vaig tenir fills.

—No em diguis de vostè, Llopis. A aquestes alçades…!

—No sé si me'n sortiré. Ja sap… ja saps, quan un s'ha habituat a una mena de tracte…

—Res, home, res. Només és qüestió de canviar de costums.

—D'això, els més grans, en sabem prou. Oi?

—Ja ho pots ben dir. Fins i tot, podríem fer-ne conferències, si no fos que no ens les autoritzarien pas.

Prop nostre, passa lentament una parella de la Guàrdia Civil. L'ombra dels seus bigotis ens obliga a captenir-nos, a rebaixar les pampallugues dels ulls, a limitar l'ús de les paraules. Una mica per ells i una mica també per tu, anem parlant entre sobreentesos, les confidències queden tallades quan cal concretar noms i dates, tot és una mica vergonyant. Però persisteix l'amistat, i el nostre diàleg aviat es fa un pèl dolorós perquè sabem que durarà poc. Amb la mirada reforcem cada mitja paraula, amb el gest de la mà cada complicitat. Torna a haver-hi més clients que s'esperen i ens acomiadem amb una abraçada i amb la promesa, probablement inútil, de reveure'ns algun dia.

Durant alguna estona camino abstret, una mica absent del que m'envolta. Però per sort arribem al lloc on són els animals, tancats als andars. Ens hi acostem, tu recules una mica. Et fan por les bèsties, no els tens confiança. Maldo per convence't

que no et faran res, que les ovelles són de bona jeia i que els cavalls es deixen amanyagar. Que no. Però l'espectacle, encara que sigui de lluny, et crida l'atenció. Sobretot els xais, la immensa majoria dels quals estan canviant de propietari ara mateix. Faig un gest amb el cap perquè observis el regateig entre compradors i venedors, perquè escoltis com comenta un pastor, després d'observar alguns exemplars, les característiques del bestiar que s'exposa, però te'n desinteresses ràpidament perquè tot plegat és un joc només per a iniciats, ple de mots i ganyotes incomprensibles, i tu només ets un nen. L'únic que s'entén fàcilment és l'encaixada de mans o la marxa teatralment indignada d'algú que no està conforme amb els tractes que se li proposen.

Ha passat el migdia i ha sortit el sol el temps just de fer-nos l'ullet abans de tapar-se de nou. Les bromes vénen del nord, o sigui que potser ens mullarem. L'auto de línia no trigarà a entornar-se'n cap a Alpens i l'àvia ens hi espera per dinar. Quan li digui que he trobat en Llopis…! Tinc una recança i et demano, gairebé sense ni pensar-ho:

—Vols que et compri uns picarols?

Em mires estranyat. Deus pensar que per què els vols, però respons:

—Buenu. A la parada del senyor Llopis?

—Justa la fusta.

Pugem novament prop de l'Hostal. Al davant, les cuineres estan enllestint les perolades que procuraran satisfer ganes molt llunyanes mentre que el personal, instigat pel raucar dels sucs gàstrics, hi acut en congregació. Ja corren els porrons, jo no me'n sé estar, xerrico i em taco, collons!, com sempre. Paciència. Ens allunyem d'aquella fragància austera dels davantals i la roba de pana per tornar al lloc del guardaespatlles esquellotaire. De mica de lluny ja el veiem, perquè la gana ha allunyat els clients de la seva parada.

L'astre solar torna a treure el nas. Al fons, retallat al cel, el Pedraforca. I a l'enforcadura, la testa d'en Llopis és només una gran silueta fins que m'hi acosto prou per veure-li el blanc del ulls. Com és que fa d'esquellotaire? Però no goso demanar tant.

—Com anem? T'ha provat, la fira?

—Per pagar el gasto. Però hem rigut.

—No ho hagués dit mai veure't aquí, rodejat de campanes.

—Ni jo, però la vida és això: no diguis mai d'aquesta aigua no en beuré.

—Parles com un pagès.

—Són molts anys prenent la fresca.

T'acostes a un enfilall de picarols, els fas sonar. En Llopis se t'atansa, s'ajup una mica i et diu:

—Què? T'agrada com sonen?

—Són com l'aigua. Amb gel a dins.

Esclatem a riure. Enjogassat, segueixes investigant sons amb esquelles i borrombes de totes les mides, i ens afegim a la teva exploració. Establim diàlegs acampanats fruint del so de les combinacions i ens esguardem de manera còmplice, simpàtica. Fins i tot el nostre trio fa un concert, aplaudit per una claca de joves del terròs asseguts allà a la vora.

Hi ha tant per preguntar, tant per comentar, que més val no posar-s'hi. Compro sense pagar, perquè en Llopis no ho vol de cap de les maneres, un bon joc de picarols que t'obsequiem entre tots dos i ara sí, d'aquí a no res surt l'auto de línia i cal marxar. Però com que em reca encara li demano:

—Què ho fa que de vegades hi ha gent que la veus un dia, la reveus al cap dels anys, i sembla com si no hagués passat el temps…?

—No ho sé, però és veritat. I tant…!

L'amic de tota la vida, el gran Llopis, es grata el clatell. Aquell a qui la Generalitat va encarregar la meva custòdia

quan, fa vint anys, ens barallàvem entre nosaltres i aplanàvem el camí dels vencedors, el mateix anarquista integral que, malgrat dur un pistolot a l'infern de l'americana, fugia de la violència com de la pesta, s'ha quedat absort contemplant la resplendor daurada que emergeix del mostrari d'esquelles. Passa una rauxa d'oreig i rere seu dringuen els picarols que pengen del cordill d'espart.

—Serà per les campanes…

—Per les campanes?

—A vostè, a tu, dic, no et passa que necessites sentir campanes cada dia?

—Ara que ho dius… No hi havia pensat, però és ben veritat: no me'n podria estar. Les trobaria molt a faltar.

—Fan molta companyia.

—Home, d'això en saps més que ningú.

—Però el temps de les campanes s'està acabant…

—Què dius, ara! Com vols que s'acabi?

—Ni tu ni jo ho veurem, però arribarà un dia que algú denunciarà el so de les campanes. I les faran callar.

—No fotis, Llopis, això és impossible. On vas a parar…!

—L'únic que ho sabrà del cert és el teu nét.

Sona el clàxon del cotxe de línia. I mentre tu fas córrer el dit per una rastellera d'esquellerincs, en Llopis i jo ens agafem fort els braços per acomiadar-nos. Ens somriem, ara sí, per última vegada, i pugem al cotxe del Gepino sense torbar-nos més.

Aquest vespre, en qualsevol mas dels voltants, una noieta es desfarà les trenes la mar de contenta perquè el padrí li haurà portat de la Fira de l'Hostal del Vilar una pinta i un mirall.

Jaume Sesé llegint un fragment de l'obra premiada amb la Flor Natural.
Foto: Mira

SA CONFESSIÓ D'UN COTORROT

Montserrat Espallargas Barceló

Segon premi, Englantina

Fa més de dos anys que me despediren des diari, jo que era una perla dins es periòdic, i no ho varen saber veure. Mai que m'ho haguessin dit, ho hauria cregut. I es cap de fava d'en Colau, que du encara sa llet pes morros, me va entaferrar que volien nous aires pes departament de màrqueting on jo treballava. Quin doll! Aires de què? li vaig amollar jo, potser aires de sa Serra de Tramuntana? No va tenir collons, en Damià, aquest que era es director de s'empresa editora i que no feia s'alçada d'un ca, de dir-m'ho a sa cara. Quin bossot! Jo que feia feina a esclatar, de sol a sol, i no posava mai mala cara a res, perquè era fadrina i no tenia més obligacions que amb mumare i monpare. I me'n vaig anar per sa porta dient-los es nom des porc, perquè no me van deixar xerrar amb es president. I encara que vaig donar creu i creu a sa secretària aquella de na Marieta, a qui nomien *sa restreta*, perquè reia amb es front arrugat i posava cara de no haver-se buidat mai es budells, no me va deixar passar. Va ser un dia xerec, molt xerecó, aquest de sa meva despedida, no me va bastar sa liquidació per fer-me passar s'atacada. S'horabaixa vaig collir un bon memeu, no sé si a resultes des disgust o des vent de llevant, que venia de sa part d'Algaida. I tot i que vaig fer una setmana de bonda, a sa gargamella me va restar un carrespeig que m'ha durat tota sa vida. En aquells temps, jo encara feia mirera, era una al·lota ben curra, tot i que segons mumare era un poc massa primona i un poc massa, també, xuclada de cara. En tot i amb això i, d'un nas de trinxet que no m'esqueia massa bé, jo me veia sinó guapa, resultona. Acabava de doblegar els quaranta, bé si he de dir sa veritat, els quaranta-cinc, que era un número que no

m'agrada ni poc ni massa més aviat res de res. De llavors ençà, que com que no sabia a què dedicar sa vida i com que tenc patrimoni de sobres feia vida de marquesa, que si passejar-me per Palma, que si berenar en es Bar Bosch, que si de compres a Galerías Preciados, que si dinar amb ses amigues, poques que en tenc, però qualcuna encara me queda des temps amb ses monges des col·legi de Madre Alberta... S'única obligació que havia adquirit era amb mumare, a qui es divendres s'horabaixa li feia sa manicura i li posava es xufitos en es cap, perquè anàs ben pentinada es diumenge a la missa del Crist de la Sang. Sis mesos després de fer retxes dins de s'aigo, me vaig afiliar en es Partit des Demòcrates Balears. Per passar s'estona i perquè ja veia bubotes de pertot i sa vida se me feia gravosa. Al principi, és clar, no coneixia a ningú, ni tan sols a sa presidenta, però un dia en què ella havia d'anar a un míting i no disposava de cotxo que la dugués, m'hi vaig oferir. Jo tenia un cabriolet descapotable, de color gris platejat, amb una matrícula que era la 8888 i tots me coneixien per *la señorita ocho*. A partir d'aquell instant, me vaig convertir en es xofer oficial de sa senyora presidenta i me vaig posar a ses seves ordres a toc de corneta. I tira que tira, vam fer camí per tota l'illa, Campos, Sineu, Algaida, Deià, Capdepera, Inca, Manacor... des des pobles amb manco implantació electoral en es de més acceptació. Voltes i voltes amb es meu cotxo i, sa veritat també, amb sa meva benzina. I jo era un nirvi i ningú m'havia d'anar enrere de res, perquè sempre estava pendent de cada cosa de sa presidenta: de ses pastilles per sa migranya, que no s'embrutàs sa roba, de ses floretes amb què la rebien en es actes... Un dia vàrem anar a Felanitx a inaugurar un nou comitè que encara sa presidenta no coneixia i com que jo anava molt decidida, passant per davant tothom, un des comitè que anava gat com un xot va comparèixer davant meu i me va saludar com si jo fos sa presidenta. Quin cotorrot! Si hagués estat més destra l'hauria afaitat

allà mateix, així en sec tal com estava fins a espanyar-li del tot aquella cara de colló! I com que som rata vella i ja vaig veure que sa presidenta tenia un atac de banyes, vaig mirar de compòndrer-ho tal com vaig poder. Li vaig dir, au venga, al·lot, no facis bromes, que sa presidenta és ella —vaig fer un gest amb sa mà per mostrar-li qui era— i si dius tant de dolls te farà aplanar es poble a culades. I llavors aquell pardal va riure i tots vàrem riure també. Almanco tots, llevat de na Coloma, una de ses secretàries a qui li deien sa travelo. Bon Jesús, sa travelo! I tot perquè quan venia xerrant pes passadissos, entre sa bandera mallorquina i sa des partit, se distingia amb claredat que era ella, per sa veuota de corsari. Aquest moneiot de dona me tenia entravessada perquè ella era una cara girada i jo, en canvi, molt resolta i decidida. Sa diferència entre ses dues és que na Coloma era una treballadora que cobrava des partit i a jo, com afiliada, no me donaven ni ses gràcies. De totes maneres, tant m'era, perquè tot ho feia de grat i amb una vocació extrema. Al cap d'un temps, que m'havia fet imprescindible per sa presidenta, un de s'executiva, en Nofre Bauçà, un de tan redó que pareixia un porc de matances, me va sortir amb allò que ja bastava d'anar davant-darrere i darrere-davant de sa presidenta. Un altre cotorrot! Deien que estava enamorat de sa presidenta des temps en què ambdós eren membres d'un partit d'àmbit nacional en s'època de sa transició democràtica i només per això, per aquesta afiliació, es beneitarro, ja se pensava que era un domine docte en tot. Des de llavors que la rondava com si rondàs cireres davall d'un cirerer, amb una grolleria tal que no s'ha vist mai. I ella? Ella, mai havia anat d'ell. Això sí, s'havien fet amics i socis de despatx, perquè sa presidenta era misser i ell no se sabia. Es seu era un cas protegit per secret de sumari. Pes partit, se contava que no havia pogut acabar sa carrera, per beneit, i que son pare, militar, li havia comprat sa diplomatura de relacions públiques per no deixar-lo orfe d'es-

tudis. Ja veus, Déumeuet, quin annerot! Com s'atrevia aquest a comandar-me a mi amb aquella extensió de saïm que li engruixava es ventre i un alè de voltors que tombava! Davant meu, hauria d'haver callat tota sa vida. Però no, en Nofre no va callar ni tan sols un poquet, al contrari, es va dedicar a encalentir es cervell a sa presidenta dient-li que jo no era una bona companyia, perquè no, perquè xerrava de més, que no tenia res meu, i tot ho deia a la brava. Ho vaig sapiguer perquè m'ho va contar na Coloma, amb aquella veuota ronca, li va faltar temps per venir-me amb s'història i ventar-la pes quatre vents. S'escuma de sa pesta era aquesta i ell, un os de mal rosegar que a tot havia de dir. Un dia que jo ensobrava una convocatòria pes afiliats, en Nofre me va venir amb es cuento que no les doblegava, tal com és de llei, en ses tres meitats que pertoquen. Bon Jesús, en ses darreres que hi hagués un protocol per aquesta mena de coses, i li ho vaig amollar amb un to més alt des que tocava, però ja n'estava d'ell fins damunt es cabells i de totes ses seves pardaleries. I en Nofre, amb aquell alè que esbucava, més encès que una xeremia, me va dir sí, i tant que sí, que hi havia un protocol contemplat en es manual de documents i llenguatge administratiu, que havia editat es Govern Balear. I com que això no li bastava, me va entaferrar que jo era una descreguda i me pensava ser tot lo món. Així que, en es final, va poder amb jo i amb tota sa meva bona voluntat i me va suggerir que deixàs sa presidenta i m'ajuntàs amb es des comitè de Palma per fer feina amb ells. I jo que no havia fet res de mal, que som una persona de bon manament, me vaig haver de fotre, tot perquè aquell beneit de set soles tenia només un problema: una gran enveja que li rosegava. Era un gelosot. Quina mala idea, Bon Jesús. Abans, però, d'acceptar es seus suggeriments, que eren ordres encobertes, li vaig voler regalar a sa presidenta un marc de plata amb una foto d'un acte en què ses dues mos juntàrem de costat, tanmateix volia que tengués un

record d'aquesta etapa. I me vaig presentar a ca seva per donar-li en mà i me va sortir sa mare a dir-me què desitjava, i jo, que li duia un obsequi a sa senyora presidenta. I després, amb boca grossa, vaig afegir: i a assegurar-me que li cercaven una prestatgeria en un lloc privilegiat perquè tothom ho pugui veure de pertot de sa sala. Va ser es dia que vaig conèixer dona Catalina. Al principi, sa madona va fer-me un pam de morros, però llavors quan li vaig haver dit què nomia, me va fer dues besades i au entra que tenc una greixonera en es foc i pas pena que no se me cremi. Vaig pensar que sa presidenta li havia xerrat molt bé de jo, si no a què venia tant de fer-me sa bona, que dona Catalina no me coneixia de res i a res estava obligada. Després d'aquesta trobada i a disgust des que pensava, vaig entrar en es comitè de Palma. I allà, per més burla i afronta, vaig trobar un president des comitè, en Jaume Bennàsar un altre tu, beneitttt aquest... Caaaaaaaa...No vos ho podeu imaginar. Per res del món hauria pensat que existia un cap de fava més gran que en Damià es des diari. Idò estava equivocada, en Jaume ho era més. Bon Jesús, aquest encara signava amb so dit, bé això era un dir, però ho hauria pogut fer perfectament. Hahahahahaha... No m'ho podia creure. Tots es dillunsos i es divendres teníem reunió des comitè i en sa primera trobada, que vaig tenir amb ells, me van comunicar que me feien responsable de sa captació des vot des meu barri, així de sobte, i si no m'agradava que me n'anàs a ca meva. A la primeria, vaig quedar astorada i amb sos cabells drets. I vaig demanar què havia de fer? Idò, molt fàcil, va dir en Jaume: carnets, carnets i més carnets, d'afiliats, és clar. Així que, quan ho vaig entendre, jo que tenc cent cavalls de força vaig sortir, feta una bala, en es carrer a captar afiliats. I a sa primera que li vaig fer va ser a sa meva perruquera, a canvi, això sí, de prometer-li que sa presidenta aniria un dia a pentinar-se. I amb ses dades des meu especialista endocrinòleg, que jo som hipertiroïdea i el visit

amb freqüència, vaig omplir un carnet sense el seu consentiment. Ho vaig fer un dia a sa sala d'espera, mirant es títol de llicenciat en medicina i cirurgia i amb sa direcció de sa consulta que és sa mateixa des seu domicili. Vaig pensar que ja tendria temps de contar-li el que havia fet —segur que m'ho perdonava— i temps també perquè me digués es seu compte corrent per passar-li es primer rebut. Així, així, amb aquesta tècnica, vaig fer més de cinc-cents carnets i en es comitè me van felicitar i me van posar d'exemple davant n'Esperança Mulet, que era una afiliada des barri de s'Indioteria que en tres anys no havia aconseguit fer-ne ni cent. És clar que n'Esperança tenia totes ses dents des davant corcades i migpartides en biaix de dalt a baix. I de sa boca li fugia una olor més estugosa encara que la d'en Nofre. Quina oiada, Deuemeuet! Així idò, amb aquest frontal de cara, sa dona no tenia collons de fer un afiliat. Total, que allà esteia jo, donant lliçons de màrqueting, que és sa meva especialitat, a tots es de Palma. A resultes d'això, vaig collir tal empenta que me'n vaig adonar que no podia aturar i manco tornar enrere. I en aquestes que me va venir s'inspiració de fer propostes per es comitè de Palma. I com que no volia que me les copiassin, perquè aquest d'en Jaume me mirava amb mal ull i no me fiava d'ell ni per a anar en es cap de cantó des carrer, li vaig contar a sa presidenta. A soles, li vaig dir de què anava es truller que m'havia vengut en es caparrí. Has vist tu sa misèria, li vaig demanar, sa pobresa de tanta gent que s'arrossega per Palma? I és clar que l'havia vista i n'era conscient i, precisament per això, a proposta des Partit des Democràtes Balears estava a punt d'aprovarse una proposició de llei per a crear un programa d'atenció ens es indigents. Res, res de res, de tot això, te vull dir presidenta. Espera i voràs. Jo he pensat a donar-los berenar, dos o tres pics per setmana, a primera hora des matí, a sa Plaça Major. Que sí, presidenta, que sí, seria bo posar una taula llarguera enmig de

sa plaça amb un mantell estampat de llengos mallorquines, i tu? A tu, ja te veig amb un davantal preciós servint-los ensaïmades, rubiols, pa amb oli, tomàtigues, un poc d'envinagrat amb tàperes, formatge, camaiot i, sobretot, llet, però llet de sa coperativa de Campos. Tot mallorquí, molt mallorquí. Un a un, tots es ciutadans de Palma, pegaran un bot a sa plaça només per veure't i es de ses botigues...Bonooooo, aquests de ses botigues, te faran es randevú només pes fet que tots es productes que se servesquin siguin mallorquins. I te votaran presidenta, te votaraaaaaaan, de bon de veres, que t'ho dic jo. Que t'ho dic jo! Sa presidenta me va mirar amb ulls de rotllo i me va dir que ja me diria coses. En acabar d'això, uns dies després, me va venir es bossot d'en Nofre, amb aquella cara de cullerot que tenia, i jas! no me va pegar un toc en sos morros, perquè jo no tenia edat i ell no tenia collons, que tot s'ha de dir, però, això sí, me va pegar un bona estamanejada. Que si jo tenia tics des franquisme més ranci, que si aquesta proposta no era més que un entreteniment de ses senyores d'aquells temps. Quina bajanada, nina, me va amollar. Tu creus que sa presidenta s'ha de posar un davantal? Sí, homo, sí i una còfia. Hahahahahaha. Recoranta putes, dedicat a lo teu i no emprenyis més. I jo llavors, vaig posar-me de retalons i li vaig dir que tengués esment amb allò que me deia, que jo de franquista no en tenia res de res. Per de dins, però, me vaig haver de senyar dos pics, perquè, és clar, li havia mentit amb totes ses lletres, que jo era i havia estat franquista de tota sa vida. Després del Crist de la Sang, no havia tengut més Sant que en Franco, ho he de confessar des des fons des meu coret, però és clar això en alt no ho podia dir. Després d'això, en Nofre i jo vàrem rompre ses relacions que mai no n'havíem tengut, perquè a mi no m'havia de xerrar d'aquesta manera, que s'havia passat de rampellada i ja me bastava. L'endemà li vaig amollar a sa presidenta que aquest homo no tenia cap caire bo. I ella, me va venir amb la

demanda que no li tengués en compte, que no era tant com pareixia, i me va advertir que se li devia un respecte perquè era un dels ideòlegs des partit. Ideòleg, aquest bunyol sense forat? Ideòleg aquest pardal solellat? Au, venga, presidenta, li vaig contestar, en aquest li fotria jo una troncada que li voltaria del revés. No me va faltar una altra cosa que me vengués amb aquestes. Després d'això, de tant en tant, i en es marge de tot, jo me vaig acostumar a passar per ca sa presidenta per comprovar que es marc que li havia regalat continuàs en es mateix lloc. És que l'he de vigilar que no me'l tocàssiu, li deia a dona Catalina i ella me mirava d'enfora i feia cara de no entendre res. Però jo ja sabia que me deia, que duia molts d'anys de solfa i passava pena que un dia me llevassin de damunt. Llavors, me varen fer incorporar a sa sectorial de sa Dona i d'allà també vaig sortir a coixeu, coixeu, tot perquè vaig fer una proposició de llei en què s'obligava totes ses dones a aprendre a cosir abans de casar-se. No sé per què es de sa sectorial s'esbutzaren de riure, no ho vaig acabar d'entendre mai i vaig sortir des grup, tal com he dit a peu coix. Com a conseqüència de tant de passar-ho tort, me vengueren uns ofegons en es pit i un maler horrible a sa panxa i es meu endocrinòleg me va recomanar que m'afluixàs d'anar en es partit, que allò no me convenia. I aquí sí que me vaig desfer del tot, després de tant de temps d'ocupar-me en aquesta feina, no sabia cap on partir. En aquestes, que mentre filava i feia voltes en això, me vaig trobar amb en Bernat, un de s'oposició interna que se passava s'horabaixa a un local de sa Plaça Espanya, davall sa seu des partit. Hi anava sempre amb n'Aina, una al·lota jove d'uns trenta anys que l'acompanya pertot. Dia rere dia, ell i ella culejaven amb un tassó de JB en sa mà, asseguts en una taula dins es cafè, i au venga qui la deia més grossa. Es dos amb una gatera-aaaaa...Caaaaa.... Gats com una sopa. I me vaig unir a ells, sense pensar-ho dos pics, perquè me sentia que en es partit ja

m'havien donat potades de pertot. I els dos me van acollir amb mamballetes i jo vaig veure, en ells, el cel obert. Cada dia devers les cinc de s'horabaixa me n'anava cap en es cafè a veure contra qui o què la pegaven. Record un dia en què en Bernat me va contar que sa presidenta havia fet unes declaracions en què manifestava es seu desig de no morir-se mai. No vaig saber de què me xerrava i per llevar-me es dubte me va mostrar un diari en es qual sa presidenta afirmava: «No vull morir sense veure un Batle a sa Batlia de Palma que pertanyi en es Partit des Democràtes Balears». Que te pareix, una que no vol morir-se mai! Hahahahahahahahahahahaha. Que de batles des PDB no en sortirà cap elegit ni es dia del Judici Final. Què diu aquesta collona? S'ha begut es seny! No sap quin cap li va davant. Hahahahahahahahahahahaha. I no aturava, no aturava. Quina manera de fotre-se'n del món i de sa festa. I ho deia amb raó, en Bernat això de sa presidenta, perquè en es partit mai no havíem tengut un batle de Palma ni el tendríem. Així eren ses horabaixes en es cafè, un riure sense aturall i un perdre es cap de rialles. Jo com que no era bevedora de res més que d'aigo, me feia servir unes herbetes de til·la o de camamilla i després me posava una ditada de mel. Un dia, que prenia un te amb llimona, va venir en es bar sa presidenta i quan va veure que noltros esteiem a sa nostra, va entrar a sa conversa. I que si estau molt falaguers i que si sabeu res que jo no sé. I se va seure en es meu costat, braç amb braç i, sense que els altres ho sentissin, me va fer un sermó que riute'n tu des sermó de la Seu en diumenge. I va començar a amollar-me que en es cafè no trobaria allò que cercava i que havia fet un tomb de bé per mal. I cada retret, era un ai, un ai que m'arribava fons, ben fons en es cor. I llavors, vaig alenar espès, perquè me faltava s'oxigen i li vaig dir que estava cansada que en aquest partit me fessin sentir que no valia un xítxero. I ella que sí que ho entenia i que ja miraria de fer-me costat, però que tornàs, per favor

que tornàs, perquè venien ses eleccions i m'havia de mester moltíssim. I va repetir-me això que tornàs fins a sis o set pics i jo és clar, no vaig tenir coratge de dir-li que no, i en es dos dies ja tornava ser allà, ensobrant paperetes, preparant paquets amb cartell si fulletons pes comitès electorals des pobles... Aaaaaaaaah i és més important de tot: acompanyant amb so meu cotxo es altres candidats que no eren sa presidenta. En es final, però, és ver que van haver-hi uns bons resultats electorals, i jo vaig pensar que a la fi tocava el cel amb so dit. I sa nit electoral, amb es números en sa mà, jo anava per tota sa seu servint cafès i donant de menjar a tothom. I jas presidenta que un cocarroi per fer passar es talent i, bonoooooo, presidenta que es de Valldemossa, també han complert amb uns bons resultats. I au, Coloma, que se mos ha acabat s'aigo, que qualcú en vagi a comprar en es Cafè. I sa travelo amb aquella veuota del dimoni, ai, tu sempre comandant. Tens una comanderaaaaa! I en Nofre, amagant ses ungles com es moixos, que sa presidenta ja li devia haver tocat es crostó. Quina nit més guapa! Jo me sentia bufar més fort que sa tramuntana i no és que miràs es altres per damunt ses espatlles, és que després de tant de temps de ser es darrer mot des credo, ara me sentia brillar pertot. Cap a les quatre, es va tancar sa seu, bé la va tancar sa travelo, tota enrotllada amb una faldilla de color cel que en comptes d'afinar-li es cul, li doblava. Hahahahahahahaha. I en Nofre, rere seu, guardant-li les esquenes, o millor dit guardant-li el seu culot de dos metres que era fluix com una molla de pa. En es dies següents a sa nit electoral, se varen repartir tots es càrrecs en es Govern Balear. Fins i tot sa travelo la van posar de secretària d'un conseller nostro i s'al·lota va començar a fer una cara de Pasco que no li havíem vist mai. En canvi, jo vaig pegar una bona trabucada, i no és que esperàs res de res, però després de tanta de feina bé me podien haver premiat amb un càrrec. Durant aquests dies, sa presidenta va anar a sa seva,

fent pactes amb uns i altres grups polítics, tothom anava tirant pes seu vent i jo vaig quedar com un pedaç brut en un racó de sa seu. Així i tot, encara després d'aquesta afronta, vaig continuar anant pes partit, no amb sa mateixa il·lusió, però sí de tant en tant. I també, de tant en tant, passava per ca de sa presidenta per fer sa vigilància oportuna a sa fotografia per comprovar que continuava en es mateix lloc d'honor. Dona Catalina, ja per aquesta època, quan jo arribava sempre anava per sortir i me rebia amb es foc a ses sabates, és que fris nina, fris. Sa darrera cosa que me va passar i que me va acabar de decidir a sa revenja, va ser un dia que es gerent des partit me va cridar per comentar-me una cosa molt delicada. Quan me vaig trobar en es despatx des gerent, va entrar en Nofre, tot enravenat, que me va entaferrar, així de cop, que me faltava un bull i que tenia molta clovella i poc bessó. Llavors, es gerent va escampar damunt sa taula un caramull de carnets i jo vaig reconèixer, de sobte, que tots els havia fet jo. I ara, què voleu dir amb això? I va ser en aquest moment que me va venir en es cap, així de cop, de què anava tota aquesta història. Aaaaaaaah, se referien al fet que no havien trobat es comptes corrents de cap d'aquests afiliats? I en Nofre me va dir que era just això i que quan varen cridar a cadascú dels qui havien signat es carnets, no sabien de què anava sa cosa. Bon Jesús, en aquell precís moment vaig quedar sense polsos, se me va fer present que havia fet feina de manera esburbada i ja veus aquest era es resultat. I com que no sabia quin camí prendre, vaig fer el que hagués fet tothom, negar, negar i morir negant, que jo no en sabia res del perquè aquesta gent se desdeia. I en Nofre se va inclinar damunt meu i me va abocar tot es seu alè que era una i mil guinavetes d'olor de freixures i me va dir que com m'atrevia a dir mentides. I jo encara vaig tenir es collons de demanar-los que m'havien de creure a ulls clucs perquè som una bona al·lota. A tot això, no veia l'hora de partir i, tot d'una, que vaig veure que sa cosa en

comptes de compòndrer-se s'anava a empitjorar, me vaig excusar perquè havia de fer un encàrrec a mumareta. Sí, és ver, una casualitat, una de molt grossa. Au, vés, vés, me va escopir en Nofre, vés abans que no t'aplegui aquí mateix i te faci es cos a estelles. I vaig sortir per sa porta, ben escorreguda, i encara vaig voltar dos o tres pics enrere per assegurar-me que en Nofre no m'encalçàs. Després d'això, me'n vaig adonar que ja no tenia aturada. Vull dir, que ja no podia esperar més el Sant Adveniment i que estava decidida a actuar. I se'm va ocórrer presentar una candidatura alternativa a la de sa presidenta en es congrés, que s'havia de celebrar tres mesos després. Temps més tard, quan ja tenia tota sa llista pràcticament composta, una horabaixa vaig anar a veure a en Bernat en es cafè. Allà, el vaig trobar com sempre assegut en es costat de n'Aina i amb un JB a sa mà. I li vaig contar sa meva estratègia i abans que completàs s'explicació, ell ja se compixava de riure. I més quan li vaig dir que en segon lloc de sa llista hi havia posat n'Esperança Mulet, la des queixals trinxats i l'alè de rates, perquè no havia trobada una de millor. I per acabar-ho d'adobar havia col·locat a un que es deia Celiméndiz i tothom el coneixia perquè un dia se'n va anar a comprar una capsa d'eines pes partit i com la va dur més petita que es martell que teníem, en comptes de tornar-la, va retallar es mànec des tallant perquè hi cabés. I en Bernat no feia més que esclatar-se de rialles i encara deia, ui sí, en Celiméndiz, precisament en Celiméndiz que és un ou de dos vermells, recordant s'anècdota. Hahahahahahahaha. I a mi me van entrar unes ganes boges de galtejar-lo, un pic i un altre, i li vaig demanar que per favor no s'encollonàs de jo. Però ell no s'aguantava ses rialles i continuava: Que n'ets de beneita, no te pensaràs que te donaran un càrrec a canvi de retirar sa llista? Li han donat a tothom, fins i tot a un moix que passava davant sa porta, però a tu? A tu no te'l donaran. Hahahahahahahahahahahaha. A ses darreres, però, va te-

nir raó, i quan sa presidenta se'n va témer que jo estava conspirant per marcar-li un tanto, me va cridar un dia a ca nostra i me va pegar una bona tupada. I que no li vengués amb coverbos, que l'havia traïda i no m'ho podia perdonar. Vaig quedar ben tocada i vaig fingir que plorava fent es paper des beneit, que de fer es beneit no fan pagar res. I a resultes d'això, ara fa un mes, no me va quedar altra que partir des PDB per sa porta de darrere. No me'n quedava altra! Què podia fer si no fugir? Vostè ho entendrà, no és ver mossèn Melcior? Ho entendrà i esper que m'absolgui des pecats que pugui haver comès, perquè tot i que no som una santa, sempre he anat per sa vida amb so cor damunt sa mà. No he dut fel en res i miri com m'han pagat. He perdut anys de sa meva vida, m'han malmenat es cotxo com si fos seu i he pagat quilòmetres i quilòmetres de benzina. Ara veig que he anat amb ulls clucs; he estat un xot de corda i m'han fet voltar com si fos una sínia. A l'hora d'ara, hauria de fer com qui sent ploure quan me trob pes carrer qualcú des partit que me ve amb sa cançoneta que no he fet bé, però es cas és que no puc posar-me sa mà ens pit i pegar-me tocs de penediment, que no he mort ningú ni he faltat a ningú. Ells sí que m'han fet viure un infern i m'han fet aguantar metxa fins es darrer moment. I ara en serio, mossèn Melcior, vostè creu, que resant deu avemaries, deu pare nostros i el credo, ja me bastarà per a compondre tot aquest desastre? Al Bon Jesús, li pareixerà que amb això ja me redimesc de tot, mossèn Melcior? Està ben segur? Idò, si vostè ho diu, qued més tranquil·la. Ara, si m'ho permet, abans que me doni l'absolució, voldria contar-li una cosa. Després d'aquest fracàs he passat uns dies molt tristos. Mumareta no parava de dir-me que anava amb sa coa baixa. Dia que passava, no podia sortejar es dol. Me n'he recordat de tot allò que he deixat pes camí i tot el que he perdut. I cada pic que he revisat un per un es fets tal com van succeir, he fet un tro de ràbia. I com que no me podia fer passar

sa pena, me va venir en es cap que podia aprofitar es meus coneixements en política en un altre partit. Així que vaig sol·licitar una entrevista amb es president des Partit Liberal Balear i fa una setmana que la me varen concedir. I quan me vaig trobar davant sa seva taula li vaig relatar fil per randa es mateix que li he explicat a vostè, tot, tot, tot sense oblidar-me res de res, ni una coma ni un punt. Mossèn Melcior, què li passa, que no se troba bé? Ai no sé, com veig que ha tornat blanc, així de cop i volta, i ha obert els ulls com dos plats. Així, idò, està bé? Vol que li dugui un tassó d'aigo? No? De bon de veres? Seguesc, idò? Seguesc, Seguesc. Bé, com li deia, que li vaig contar en es president des PLB tota s'història que he viscut amb es PDB. I ell, molt amable, una excel·lent persona, és de justícia que ho digui, me va assegurar que aquestes coses no passaven en es seu partit, que podia estar ben tranquil·la. I me va explicar s'ordre i sa serietat que duen en aquesta organització, una monada, mossèn Melcior, una monada. A més tots són molt catòlics, creients i devots del Bon Jesús i això a mi ja m'inspira més confiança que s'altra guarda de penjats. I per si encara no estava convençuda, es president me va atendre tan bé que, allà mateix, li vaig fer una aferrada en es coll i, allà mateix, vaig signar es carnet de sa meva incorporació en es partit. Quan vaig acabar de signar, es president me va demanar si encara tenia es cabriolet amb sa matrícula 8888. En es principi me pensava que potser era col·leccionista de matrícules i jo esteia disposada a regalar-li sa meva. Però, quan jo li vaig respondre que sí, me va preguntar que si no tenia cap compromís, m'agrairia moltíssim que l'acompanyàs a un míting des partit que havien organitzat es des comitè d'Alcúdia, a s'altra part de l'illa. Se veu, mossèn Melcior que es seu xofer esteia malalt. Per sort, duia es cotxo ple de benzina, l'havia carregat al dematí i vaig poder complir amb es primer requeriment des d'ara es meu president. I això, era el que li volia preguntar, mossèn

Melcior, li pareix bé que m'hagi llevat sa penada i es disgust que he tengut en es PDB afiliant-me a un altre partit? Mossèn Melcior, fa mala cara! Pas pena que estigui cansat. Miri, sap què? Faci, faci, vostè, mossèn, no vull marejar-lo més. Me podria donar avui l'absolució i ja demà vendré a contar-li sa darrera novetat que m'ha passat dins es nou partit. És una gran notícia, mossèn, i ara que hi pens, no sé si podré estar-me de dir-li fins demà. Ai no, impossible, eh que me perdonarà? És que no puc aguantar-me'n, li he d'explicar avui mateix, ses paraules me fugen escapades, no puc fer-hi res: sa notícia és, sa notícia és... que m'han nomenat secretaria ejecutiva i responsable de ses relacions des partit amb sa ciutat germana de Melilla. Un càrrec molt important, no troba? No està content, mossèn Melcior? Jo estic que no me toca sa camisa a sa pell. Així, així, tal com li dic, estic emocionadíssima. Sóc feliç, més que feliç, estic exultante... se diu així, no Mossèn? Si li pareix, tal com li he dit vendré demà a explicar-li sa resta de detalls des meu nou càrrec, però ho faré molt dematí, sobre les sis o les set. Més tard no puc perquè partesc a una reunió que hi ha convocada a Màlaga. Sí, sí, mossèn Melcior, és es meu primer acte com a secretaria ejecutiva, estic que no me trob. De moment, m'han dit que me pagui jo es bitllet, però m'ho tornaran, mossèn Melcior, no passi pena, a sa tornada m'han assegurat que m'ho abonaran tot.

Sa confessió d'un cotorrot forma part de l'obra *Vides de Filferro*, premi Recvll Joaquim Ruyra 2016, que editarà Pagès Editors.

Lectura de Montserrat Espallargas, guanyadora de l'Englantina.
Foto: Mira

EL MELÓ D'ALGER

Gabriel Abad González

Tercer premi, Viola

A questa història tingué lloc ja fa molts anys, en aquells temps de tragèdia i guerra. És un relat que s'ha mantingut boirós a la meua memòria, ja que es tracta d'un succés que ma tia em va contar ben adobat de detalls quan jo era un infant que no arribava als deu anyets de vida.

Precisament la debilitat de la memòria no em permet recordar noms, llocs, dates i personatges exactes, així que, en previsió de les inexactituds que puga cometre, pregue la comprensió i, si cal, la clemència del lector o lectora, ja que em caldrà afegir fets, noms i malnoms de collita pròpia al que us vull relatar tot seguit.

En aquell calorós juliol de 1983 el front de guerra estava estabilitzat al terme de la Vall d'Uixó, a la primavera varen sorgir al cel aparells de l'aviació alemanya que deixaren un reguer de bombes, destrucció i mort i, entrat ja l'estiu, les tropes "nacionals" ja guaitaven des del Puntal d'Artana. Aviat prendrien posicions a Penyalva, el Frontó i Font de Cabres, Aigualit i Sumet. El ja debilitat exèrcit lleial a la República amb no pocs esforços es mantenia a la Torrassa, el Castell i el Puntal Redó, la Cova i Montalar.

Mentrestant, el poble s'havia convertit en un quarter de tropes i, a més a mes, com tothom sap, la rereguarda no suposava cap garantia de conservar la vida. Calia evacuar la població i molts vallers s'apressaren a lligar el carro al matxo per carregar-hi maletes farcides de roba, cànters, llibrells i queviures en sàries de cànem. Potser alguna cadireta d'aquelles de cul de bova, tal volta alguna fotografia del casament o alguna d'aquelles d'estudi on la família al complet posava amb gest seriós i

noble davant la càmera. Records en sèpia.

Al Poble de Dalt es trobava el casalici familiar, en el qual, aquell dia d'estiu, els meus avis es preparaven a abandonar la casa i enfilar viatge a aquell poble de la Ribera on deien que la guerra no havia arribat.

—Nel·looooo! Afanya't i treu el matxo del pesebre, que encara eixirem a l'hora del *sereno*! —cridava Àngela, la meua àvia.

—Votuadéu, Angeleta…, este animal és més tossut que una banya de bou i no treu el cap del sac de garrofes… Mal llèpol estàs fet! —responia el meu avi Manuel des de la quadra.

Mentre una anava dipositant, ordenadament i amb cura, tot l'equipatge a dintre del carro, l'altre, amb no pocs esforços i renecs, tirava de la bèstia per situar-la tot just entre les dues barres davanteres i ajustar-li el colleró.

La fàbrica d'espardenyes familiar havia sigut confiscada: maquinària, eines, feixos de cànem, el pentinador, la producció sencera…

De més a més, en un d'aquells bombardejos, un obús va convertir la cuina de la casa en un munt d'enderrocs que, afortunadament, no es varen esfondrar sobre el cap de ningú. Quan queien les bombes, tots els membres de la família, com figues en cofí, s'amagaven al xicotet rebost situat davall de l'arc de l'escala que pujava a l'andana. Sí, calia afanyar-se i eixir cametes al cul. Fent mans i mànegues, tothom contribuïa a carregar el carro a corre-cuita per eixir del poble com a coets.

Aquell ambient bèl·lic era insuportable.

Quatre fills polits i nets i l'àvia "Fonta", natural de Fondeguilla, completaven el grup familiar que habitava aquella casa del carrer del Calvari, conegut entre els veïns com el carrer de l'Eixida dels Bous.

Tot ben dreçat i arranjat al carro, xiquets i àvia inclosos. Amb un xiulit, Manuel va donar ordre a l'haca d'enfilar camí.

Àngela, la dona, anava asseguda al davant mentre Manuel caminava agafant la brida. Darrere deixaven la casa tancada amb pany i clau. Qui sap quan podrien tornar. Qui sap quan acabaria aquella maleïda guerra.

Encara no havien eixit del poble quan de lluny albiraren una parella amb una criatura. Veïns del carrer de Sant Josep, es tractava de Pepe "el Xato", la dona i la filla.

—Me cague en l'ascla! Mireu qui va per allà davant, no és eixe Pepe "el Xato"? —exclamà Manuel amb un somriure.

—Nel·lo, eixa boqueta… Ai, i també *Presentasión* i la xiqueta! —agregava Àngela.

Pepe "el Xato" era un home gros que lluïa una panxa com un pagell i nas de furó. Amb aquella calor estival suava la cansalada d'allò més. Tanmateix, en reconèixer l'haca, el carro i els seus propietaris, va començar a córrer a carrera oberta cap on es trobaven Manuel i Àngela sense amollar un enorme meló d'Alger que portava al muscle. Titànic treball, atès el volum i el pes d'aquell fruit de polpa cruixent i abundós contingut hídric.

—Nel·looooo! Angeletaaaaa!, espereu, que anirem amb vosaltres! —panteixava mentre li faltava l'alè.

—Pepe, Pepeeeee!, vés amb compte amb el meló! Ai, este home meu… encara entropessarà i el meló anirà enlaire —es lamentava *Presentasión*.

I així, suat com una mar i fent equilibris amb el meló, Pepe "el Xato" i família encetaren camí amb els seus veïns per tal d'abandonar el poble i cercar paratges més tranquils.

Els hòmens a peu i la resta del personal asseguts al carro, anaven recorrent els camins i sumant quilòmetres a les cames. Una catifa verda de tarongers, algun tros de secà que conservava el seu planter de garroferes, ametlers i oliveres.

I camins…, camins i revoltes que, a poc a poc, els anaven apropant al poble que els havia d'acollir fins el final de la guer-

ra.

Evitaven la carretera *ral* per tal de no topetar-se amb els parapets de control que els milicians havien anat disposant als seus marges. En aquells controls el perill d'acabar detingut per qualsevol sospita infundada era més que evident.

La por guarda la vinya, com sempre afirmava el meu avi, i la carretera era un vesper de soldats i milicians. Era millor triar altres vies per on poder passar més desapercebuts. A més a més, els vols rasos de l'aviació "nacional", regalant ràfegues de metralladora, no convidaven precisament a caminar per descobert.

Aquell homenot no deixava de banda el seu meló d'Alger, tant feia si paraven a prendre un glop d'aigua com si feien una becadeta a l'ombra d'alguna morera. Pepe "el Xato" agafava amb força hercúlia aquell fruit esfèric que devia passar dels huit quilograms.

—Un meló així no es troba cada dia, sabeu? Mesos de treball als tres quartons de terra que tinc a la carretera de Moncofa…, fementa de cavall i haca i unes passadetes de lligona m'han premiat amb un exemplar ben llustrós que, de segur, contindrà bona cosa de sucre —afirmava Pepe, ben ufanós per poder lluir aquella cucurbitàcia aquosa.

—Xaaa, home! —exclamava Manuel—, ara entenc per què no amolles el meló ni per buidar el ventre, Pepet. Tu tens por que te'l confisque alguna patrulla de milicians famolencs, '*tat*?

—Calla, Nel·let, calla, que això em fa més por que una nit de trons —sentenciava Pepe.

Manuel esclatava a riure cada volta que es girava per comprovar que tot anava a raig de cànter i es trobava amb Pepe bufant com un bou mentre aquest caminava amb dificultat davall del pes d'aquell enorme meló que sostenia al muscle. I, si tenim en compte que era juliol i el sol badava penyes, aquell pes afegit al ja considerable volum de Pepe feia la marxa més

difícil i lenta.

—Pepe, haurem d'encetar el meló, que fa calor i amb el personal que som, talladeta a talladeta ens l'acabarem en un tres i no res —suggeria Àngela des del lloc que ocupava al carro.

—Este home meu… em duu com Crist pel camí del calvari, Angeleta —es queixava *Presentasión*—. Li he dit ben clar que no carregara el meló, que el deixara, que això pesa un quintar i ell ni cas… Mira'l, Angeleta, quina parella, ell i el meló…

—*Presentasión*, que t'he sentit renegar —intervenia Pepe— i, per més que em poses com fulla de julivert, no aconseguiràs que em desfaça del meló.

Va ser girar aquell revolt pronunciat que feia el camí quan, de colp i volta, es trobaren de cara amb un pilot de soldats de l'exèrcit popular que anaven a reemplaçar algun destacament situat a l'aguait a la carretera que unia la Vall amb Morvedre.

—Estos se m'emporten el meló, me cague en l'all… —va pensar Pepe sense badar boca.

—*Alto*! Qui va? —exclamà el soldat que semblava ser el caporal, pistola en mà.

—Gent de pau!… —cridà ben fort Manuel.

—Detingueu el carro i baixeu! On vos dirigiu? —inquirí el caporal amb accent autoritari i gest indagador.

—Anem a València, a buscar un lloc segur, lluny de les bales i les bombes —aclarí Manuel, erigit en portaveu del grup familiar.

—Com diuen tots… València està plena de soldats fugits fingint ser evacuats de les zones del front… No amagareu algun covard desertor al carro, veritat? —La mirada inquisitiva del caporal delatava les seues intencions.— Baixeu del carro! Ja!

Atemorits, els fills de Manuel i Àngela anaven baixant i formant un rosari amb les manetes enllaçades; a ells s'afegí

la xiqueta de Pepe "el Xato", Àngela, *Presentasión* i l'àvia "Fonta". Semblaven una processó de penitents. El caganiu, de només tres anyets, esclatà en un plor desconsolat.

Manuel aguantava amb estoïcisme les baladronades d'aquell soldat de maneres autoritàries i Pepe no amollava el meló ni davall de l'amenaça del canó de la pistola.

—Documentació… Cap salconduit? —demanà el caporal.

—No, senyor… Ens requisaren tota la documentació fa mesos —li va retreure Manuel.

—Vaja, vaja… I abandoneu la població així, sense notificar-ho en la comandància.

—Ens hagueren denegat el permís per anar-nos-en lliurement i no vull que els meus fills caiguen morts davall de les bombes…, senyor.

—I el xic fadrí? Eixe ja té prou força i bons braços per carregar un fusell al muscle i de segur que suficients collons per disparar a la púrria feixista —va dir el caporal mirant de gaidó Manolo, el fill major.

—Eixe és el meu fill i no té edat militar, només té catorze anys.

—I l'alçada d'un home… i aspecte de desertor!

—Ni tan sols ha sigut cridat a files…

—A callar, redell!, ningú li ha donat permís de rèplica —tallà amb vehemència aquell soldat—. Vorem si això que diu és cert… Si no…

—Senyor, només tinc catorze anys…, mon pare li ha dit la veritat —intervingué Manolo, el primogènit.

—A enredar a un altre, xiquet. Això ho he de comprovar jo mateix.

—Oficial —digué Pepe—, això que diu el xic és cert. No som desertors ni amaguem ningú, fugim del front per salvar les nostres vides.

—Ves per on… Però si fins i tot té advocat defensor, el jovenet… I vostè com és que no ha deixat de carregar eixe enorme meló en tota l'estona? Que duu diners amagats a dins o què? —interrogà el caporal.

—No, senyor, el porte al muscle per poder alleugerir la calor del personal i donar de menjar alguna cosa a les criatures.

—Ni parlar-ne, allò que alleujarà serà la set i la calor dels meus soldats. Un meló d'eixe calibre dóna per menjar a mig regiment… Tu, soldat! —assenyalà un soldadet que no arribava ni als vint anys, ben a les vistes inexpert a apuntar i disparar amb el fusell—, duu cap ací eixe meló. Xicots…, hui tenim les postres a la salut d'este bon ciutadà.

A Pepe no li va quedar altra eixida que lliurar el meló d'Alger a aquell soldat jove que, amb el seu aspecte esquifit i famolenc, cauria de tos davall del pes d'aquell fruit.

Qui ara plorava com una Magdalena era Pepe davant la pèrdua del meló d'Alger que amb esforç i determinació havia portat al muscle davall d'aquell sol de juliol mentre s'aproximaven a Quart, on pensaven abeurar l'haca en la coneguda font d'aquell poble de la Vall de Segó.

—Vinga, home…, no lamentes haver-te quedat sense el meló —l'animà el caporal amb un deix de solidaritat fingida—, has col·laborat desinteressadament en la lluita contra el feixisme.

—Què rebotons tindrà a veure el feixisme amb el meu meló? —es va preguntar Pepe en silenci.

—Podeu seguir… El meló a canvi de no reclutar el xic… Va! Marxeu!

—Sí, senyor… —digué Manuel mentre apressava la família a pujar al carro i continuar fent via.

I xino-xano enfilaren camí sense mirar arrere per si de cas a aquell caporal cagaascles se li passava pel cap uniformar el xic fadrí i fer-lo marxar a pas militar cap al front.

Pocs dies després, amb les forces exhaurides, cansats com

un ase, sense forces i sense queviures, varen arribar a Càrcer, el xicotet poble de la Ribera, travessat pel riu Sellent, que els va acollir fins acabada la guerra i on trobaren, si més no, uns mesos de relativa calma i tranquil·litat.

I què va ser del protagonista de la nostra història?

Aquell enorme meló d'Alger, ignorat a les cròniques militars del moment, va ser el responsable d'uns fets que podien avergonyir ambdós bàndols enfrontats.

Recordeu que el meló va ser confiscat pel caporal que comandava aquell grup de milicians malendreçats, els quals, de camí a la seua posició, el varen encetar a colp de ganivetada.

Quina va ser la seua sorpresa, barrejada amb certa decepció, quan, en un cruixit, el meló es va badar i es va obrir mostrant alhora una polpa verda com una ceba.

Tant feia, amb aquella calor insuportable un meló ple d'aigua bé que sadollaria la set de tota la tropa.

Així que, llesca a llesca, aquells soldats es menjaren la meitat del meló a tota virolla. Tant era el deler amb què se l'enduien a les dents, ja que tenien el ventre enrajolat per no haver menjat en dies.

Tanmateix la verdor d'aquell fruit, al qual encara li quedaven unes setmanes de maduració al sol, va fer el seu efecte laxant entre la soldadesca. El remoure de budells era eixordador. Els ventres d'aquells milicians sonaven com un tabal i el concert de ventositats era digne d'una obertura de Wagner.

Una setmana de baixa sense disparar una sola bala. Aquella va ser la prescripció mèdica.

I què va ocórrer amb l'altra meitat del meló que aquells soldats famolencs es deixaren abandonada al marge del camí?

Conten que, en unes anotacions fetes al quadern d'un oficial dels "nacionals", es podia llegir que un destacament de soldats requetès, en missió exploratòria nocturna, es va topetar mig meló d'Alger que encara presentava aparent bon aspecte i

semblava mengívol. En un recés se'l varen menjar fins a quedar farts com una xinxa.

Al cap d'unes hores tota la tropa carlista feia ús de les latrines de la seua posició al terme de Nules.

Set dies de baixa sense disparar una sola bala, va prescriure el metge.

Pepe "el Xato", sense saber-ne res i amb un meló d'Alger, va ocasionar més baixes que les armes. La història oficial, però, encara resta muda i silenciosa.

Gabriel Abad llegeix un fragment de l'obra guardonada amb la Viola.
Foto: Mira

EN PERFECTE

Joan Adell Álvarez

Pàgines anteriors: l'Ensemble Campanar, dirigit per Marc Nebot.
Foto: Mira

Va ser el nadó més maco de tota la planta d'obstetrícia. No era només el judici, sempre subjectiu i apassionat, de pares, avis i tietes, sinó l'opinió unànime de metges, llevadores i infermeres. Feia molts anys que en aquella prestigiosa institució no feien venir al món una criatura d'aquelles característiques. No es tractava només de l'harmonia dels seus trets físics, ni gras ni prim, ni llarg ni curt, ni pelat ni cabellut. El que cridava l'atenció de la gent era la mirada lúcida d'aquell infant i la seva expressió tan rica de matisos i registres, segons les circumstàncies de l'entorn. Més enllà de les reaccions instintives de qualsevol nounat, en Perfecte —aquest era el nom que amb una estranya premonició li havien triat— amb sons i gestos aprovava o rebutjava la presència de determinades persones i de certs comportaments.

I així, per exemple, quan a la mare se li va exhaurir la baixa de maternitat, van contractar una mainadera que tenia el vici de fer burilles i d'escurar-se les orelles, però que mai no es rentava les mans abans de preparar els biberons. En Perfecte va perdre pes, però es va recuperar tan bon punt van canviar de mainadera. No tolerava la proximitat de la Roxana, la cosina de la mare que quan es quedava sola amb el pare es tombaven tots dos damunt el sofà i, nus com ell quan li canviaven els bolquers, es rebolcaven i xisclaven com dos cadells embogits.

Amb una inequívoca actitud d'acceptació o de refús, va arribar a dirigir els hàbits televisius dels pares. Al començament es va mostrar tolerant amb alguns programes informatius, però mai no va suportar els espais del cor, ni els *reality*

shows, ni els discursos dels polítics, ni els monòlegs dels graciosos, ni les tertúlies dels setciències. Un dia que la mare va sintonitzar *Gran Hermano*, el xoc emocional d'en Perfecte va ser tan violent que van haver de dur-lo a un servei d'urgències. Amb el pas del temps van decidir prescindir de la televisió, perquè només podien veure en pau la informació meteorològica i algun concert de música clàssica. Ben aviat van haver d'acceptar que en Perfecte era una criatura d'intel·ligència prematura.

Va arribar-li l'edat de la guarderia i, amb els primers freds de mitjans d'octubre, quan al seu voltant els infants anaven caient com mosques, víctimes de la grip, la pneumònia, les otitis i les amigdalitis, la rebequeria d'en Perfecte va impedir que ningú li tragués la bufanda de llana que, en sortir de casa, la mare li nuava al coll cada matí; ans al contrari, quan qualsevol menut mocallós se li apropava esternudant, ell tibava amunt la bufanda per tapar-se el nas i les orelles. El mateix comportament va seguir durant els anys de parvulari i de primària, de tal manera que mentre els companys perdien un munt d'hores lectives, ell aprofitava les classes al màxim i, gairebé sol, monopolitzava l'atenció dels mestres. Això, afegit al seu talent natural, li va permetre arribar a l'educació secundària amb un bagatge cultural i una preparació envejables, que deixava bocabadats professors i condeixebles.

El pas per l'adolescència va ser plàcid i equilibrat, sense els tràngols que normalment sacsegen aquesta etapa de la vida. Va tenir un fugaç contacte amb les drogues, un tema que a priori no li interessava gens, però la seva lògica cartesiana no li permetia definir-se sobre quelcom desconegut: ho va provar i de seguida va comprendre que allò no era per a ell. Les drogues, alcohol inclòs, eren un subterfugi d'evasió, i ell es trobava massa bé amb si mateix per sotmetre's a cap mena d'alienació. Era dòcil amb els pares i els mestres

sense renunciar a cap dels seus objectius; solidari amb els amics, però selectiu en la tria; gens pretensiós amb les noies, malgrat que totes es barallaven per aconseguir els seus favors…

Com no podia ser d'altra manera, va anar a la universitat. Es va matricular a Camins, Canals i Ports, però li sobraven hores i va començar Empresarials, sense deixar els estudis d'anglès, alemany i francès, començats els anys d'institut. La jornada de treball era densa, però encara tenia temps de practicar judo —cinturó negre des dels quinze anys— i de dur una vida social enriquidora, malgrat que els companys de facultat, sempre càustics, li havien tret el motiu de Plusquamperfecte. Als vint-i-tres anys va acabar els estudis amb premis extraordinaris de final de carrera per ambdues llicenciatures i amb una allau d'ofertes de treball a la bústia. Després d'alguns dubtes —no gaires, perquè el seu cervell treballava amb molts megahertz—, va fitxar amb una multinacional dedicada a la fabricació i comercialització de manufactures de paper. Va endegar una línia de recerca per millorar la qualitat del paper higiènic i va aconseguir un producte de qualitats desconegudes fins aquell moment, amb una textura, suavitat, resistència i aroma que va revolucionar el mercat dels papers de vàter. Per primer cop en la història de la humanitat, un gest tan poc estètic com netejar-se el cul, va convertir-se en un acte gairebé pecaminós, de tan plaent. Després d'ocupar càrrecs d'alta responsabilitat a diferents capitals del món, al cap de cinc anys es convertia en director general de la Companyia per a Amèrica del Nord, amb seu a Nova York.

El nou estatus va obligar-lo a relacionar-se amb la més granada bona societat americana i va propiciar la coneixença —i algun romanç— amb dones emblemàtiques d'aquella societat, acabalades i sofisticades hereves que el comú dels mortals només ha vist a les fotografies en paper cuixé. Qual-

sevol d'aquelles princeses de Wall Street hauria estat disposada a crear una família americana en una petita casa de dotze habitacions a Upper East Side o fins i tot a la Cinquena Avinguda, amb aquell executiu espanyol exòtic i brillant. Però en Perfecte es va encaterinar amb la *top model* que anunciava el seu paper higiènic a les millors revistes i tanques publicitàries de la ciutat. Li va muntar un pis, si bé aquell idil·li va durar menys que un dels seus rotllos de paper. Una tarda, a una hora intempestiva, va obrir la porta del niu d'amor i va trobar-lo ple de *punks* i *heavies*, amarats de drogues i copulant pels descosits.

Sense una clara relació de causa a efecte, després d'aquella experiència en Perfecte va patir una crisi d'identitat. Tot va començar un matí assegut a la tassa del vàter del seu pis de solter de Manhattan. Amb un tros de finíssim paper higiènic a la mà, a punt de comprovar en si mateix les excel·lències d'aquell producte, va sentir-se envaït per un pensament angoixant: als trenta anys havia d'admetre que tots els seus esforços, tots els èxits acadèmics i empresarials, havien cristal·litzat en un producte que cada matí, arreu del món civilitzat, milions de persones se'l passaven pel cul. Sense poder reprimir una llàgrima, ell també va fer-ho. En acabar, va aixecar-se, va polsar el botó de la cisterna i va contemplar, corprès, el trist final de la seva obra esmunyint-se desguàs avall. Va demanar hora de visita al millor psiquiatre de la ciutat, el qual li va prescriure quinze dies de vacances ben lluny de Nova York.

Mentre es dirigia cap a la feina amb l'ànim abatut, pensava que mai, al llarg d'aquells anys, no s'havia concedit uns dies de lleure, entre altres motius perquè als Estats Units, en tornar de les vacances, fins i tot un director general podia trobar la seva taula ocupada per una altra persona. Tot i això, estava decidit: tan bon punt arribés al despatx telefonaria al president del consell d'administració per anunciar-li una absència de dues setmanes.

El vol de Nova York a Acapulco no va ser prou llarg per trobar resposta al munt de preguntes que se li plantejaven. La més important de totes: en aquell moment de desencís, què havia de fer amb la seva vida? Ell, Mr. Perfect, desmoralitzat per una banalitat, un trosset de paper que llisca entre els excrements pel forat d'un vàter! Però no, no es podia simplificar tant. Precisament perquè ell era qui era, no podia admetre aquell final indigne per al producte estrella del seu enginy. Calia trobar una sortida d'aquell atzucac i confiava que l'ambient d'Acapulco l'ajudaria a valorar la situació amb serenitat.

Una hostessa disfressada de mexicana i amb aquell somriure reservat als viatgers de *business class* va deixar-li la safata del dinar damunt la tauleta. Per a en Perfecte, el menjar dels avions, inclòs el de primera classe, era un ranxo immenjable, però, si més no, era útil per passar l'estona. Va repassar amb ulls crítics els diferents blísters i va decidir-se per un petit bol de sopa. Li alleugeriria la set i de passada li escalfaria una mica el cos, mig balbat per l'aire condicionat de la cabina. Però primer havia d'alliberar la sopa de la cuirassa del blíster, operació no sempre fàcil. En certa ocasió, per treure un bolígraf del seu embalatge hermètic, després de barallar-s'hi una llarga estona, va intentar-ho amb les dents: va saltar-li un tros d'esmalt que va costar-li mil euros de dentista. Això no li tornaria a passar. Va agafar el blíster de sopa amb les dues mans i, amb suavitat, va provar d'esquinçar qualsevol de les costures, sense cap resultat. Nerviós i emprenyat, va fer una estrebada massa forta i la sopa, encara calenta, va amarar-li pantalons i calçotets. Hauria pogut demanar-li ajuda a l'hostessa mexicana, però li va fer vergonya i va optar per tapar-se amb la flassada del seient i esperar amb paciència l'arribada a Acapulco. No es va adormir, però va somiar despert: la mexicana se l'enduia al lavabo, li treia els pantalons i els calçotets i li assecava amorosament la panxa. Va fer un esforç per no seguir. Un cop a la terminal, en

passar-li pel davant, l'hostessa va dirigir la vista cap a la taca humida dels pantalons, amb una expressió que en Perfecte va interpretar com d'intel·ligent complicitat.

Des del balcó de l'hotel es contemplava la corba suau de la badia d'Acapulco. El dia era radiant i en Perfecte, després de vuit hores de son reparador, se sentia eufòric. Va dirigir-se al bany amb la intenció de prendre una bona dutxa i, tot seguit, començar a gaudir de les vacances. Les cabòries ja les recuperaria quan tornés a Nova York. Mentre es despullava va recordar que ahir al vespre, quan s'enregistrava al taulell de recepció, va veure entrar a l'hotel a l'hostessa mexicana i la resta de la tripulació del seu vol. La noia, tan bon punt el va clissar, va cercar amb insistència la taca dels pantalons i li va enviar un somriure carregat de promeses humides. Estava massa cansat per iniciar cap maniobra d'aproximació i va saludar-la amb un escarit *buenas noches*. Amb una mica de sort avui la tornaria a trobar. Va obrir l'aixeta de la dutxa i, mentre l'aigua el xopava de cap a peus, va prendre de la lleixa l'ampolla de gel de bany, cortesia de l'hotel. Estava tancada dins d'un blíster. Va intentar obrir-lo tibant el plàstic en totes direccions. Inútil. No!, amb les dents no! Va esquinçar-se una ungla. Desesperat, va tancar l'aixeta i va anar fins al telèfon de la tauleta de nit, convertint l'habitació en un bassal d'aigua. Va demanar unes tisores. És urgent!, va puntualitzar. Abans de cinc minuts les hi passaven pel badall de la porta. No s'ho podia creure: les tisores anaven dins un blíster!

Va renunciar a la dutxa, es va vestir i va baixar a esmorzar. El bufet era esplèndid, i això va apaivagar-li la mala llet. Va observar com els turistes depredaven amb avidesa les safates i omplien les bosses amb queviures suficients per passar tot el dia sense entrar a cap restaurant. Ell va servir-se generoses racions de tot allò que li va venir de gust i va seure al racó menys sorollós del gran menjador. Mentre consumia amb delectació

el seu esmorzar, va meditar plàcidament les vivències de les últimes hores i va retornar-li a la ment una idea que, després de l'incident del blíster de sopa a l'avió, ja li havia esperonat la imaginació. Llavors va ser un pensament fugaç que ara, amb la recent experiència del gel de bany, agafava cos. Què passaria —es preguntava— si sortís al mercat un model de blíster que, a les qualitats de rigidesa i de protecció del producte envasat, hi afegís la simplicitat de la seva obertura? Què passaria? La resposta només podia trobar-la a l'ambient de treball de les seves oficines. Va enllestir sense presses l'esmorzar, va dirigir-se a la recepció i va demanar el compte i una reserva per al primer vol a Nova York. L'aventura amb l'hostessa mexicana hauria d'esperar.

Després de sis mesos de proves i de recerca, van aconseguir el producte desitjat; encara que resultava lleugerament més car que els blísters convencionals i malgrat el suport publicitari que feia al cas, no va tenir l'acceptació esperada. En Perfecte reflexionava que de vegades el mercat, com tantes coses de la vida, és imprevisible; però també sabia que la seva feina, reflexions a banda, talment com la dels entrenadors de futbol, es valorava en funció dels resultats obtinguts i no el va sorprendre que a la vista dels esforços de temps i diners esmerçats en aquell projecte, els accionistes i el consell d'administració arrufessin el nas.

No obstant això, en Perfecte no es va desanimar. Ell era un superdotat. Només li calia forçar una mica els motors i de seguida aflorarien noves idees brillants per tornar-se a guanyar la confiança de l'empresa. El primer que faria seria eliminar del seu entorn qualsevol element que pogués interferir en el procés creatiu, començant pel paper higiènic que penjava del porta-rotlles del seu vàter i substituint-lo per qualsevol altra marca de paper, com més vulgar millor. D'aquesta manera s'estalviaria el trauma diari d'engegar a la merda la seva prò-

pia obra. I va ser precisament assegut a aquella tassa de vàter on un matí, entre esforç i esforç evacuatiu, ho va veure clar. La humanitat —va dir-se—, si la crisi econòmica no se'ns menja de viu en viu, en ales del progrés podrà protagonitzar canvis espectaculars: comprarà a la farmàcia tota mena d'òrgans de recanvi, des de cors fins a aparells sexuals, passarà caps de setmana a la lluna o a Saturn, viurà centenars d'anys en plena forma i es morirà per cansament prenent una pastilla, el sexe serà una activitat merament lúdica, perquè els fills naixeran *in vitro*, ens governaran robots programats per fer-ho bé, sense robar ni pensar permanentment en les properes eleccions… Les transformacions que ens esperen són inimaginables. El que mai deixarà de fer la humanitat —presagiava en Perfecte, emocionat— serà anar de ventre cada dia, poc o molt. Acceptada aquesta premissa, d'alguna manera hauran de poder rentar-se les parts pudendes per quedar nets i sense emmerdar la dignitat de cap paper higiènic, per humil que sigui. Ell tenia la solució definitiva: una petita banyera d'una mida similar a la tassa del vàter, de disseny ergonòmic per poder-s'hi eixarrancar, amb una aixeta d'aigua, freda o calenta a triar, on l'usuari o usuària pogués esbandir els seus baixos i deixar-los nets com una patena.

Tot d'una se'n va adonar. En el seu afany innovador, en Perfecte havia forçat tant les seves neurones, havia trepitjat amb tanta violència l'accelerador, que s'havia passat de revolucions: acabava d'inventar el bidet.

AD MAIOREM VERBI GLORIAM

Miquel Reverté i Aguilar

Pàgina anterior: el Campanar il·luminat pels focs d'artifici.
Foto: Comissió de Festes

Obsessionat a escriure la història més breu que mai s'hagués escrit va prescindir, en aquell poc espai, del subjecte, va ometre el verb i deixà de banda tots els complements i també, per extensió, tots els signes d'ortografia (desaparegueren, sense deixar rastre, els punts i les comes). Ho va fiar tot que el lector sabés intuir tot allò que es volia contar. Segurament, no va haver de sorprendre'l molt que aquell lector, enfront de tot allò, es quedés sense paraules.

PRIMERA PART

Ad litteram

Com visc a dins d'una bústia de correus, veig la vida en part, no en la seva totalitat. Veig un tros de la vida a través de la ranura d'aquesta bústia. Un trosset allargassat que, si no miro cap a dalt o cap a baix, no té ni cel, ni terra. A cops, he pensat que tampoc és tan diferent de com era la pròpia vida fora d'allà. Un trosset allargassat d'uns pocs centímetres d'ample per uns vint-i-tants de llargària. Però aquest és el lloc que he escollit i aquí sóc feliç.

La bústia on hi sóc es troba a la plaça Major de la vila. Una plaça rodona, amb una font al mig que, per festes, s'encarreguen de posar en marxa. És l'únic cop a l'any que ho fan i que deixa anar una aigua clara i neta, encara que la majoria de dones, i això ho escolto sovint mentre passegen prop del meu lloc de residència, es queixen de la calç que duu. La bústia, situada a una cantonada de la plaça, concretament a la part més septentrional, és cilíndrica i de color groc, amb un rètol ennegrit on es llegeix la paraula *Correos*. D'allà estant observo, com comentava, la gent passar i també, asseguts en els sis bancs que hi ha a l'indret, com, especialment, la gent més gran fa petar la xerrada o com els no tan grans, normalment grups de joves, nois i noies, fan del lloc el seu punt de trobada i esbarjo. I arribat aquest punt, i amb aquests en especial, és quan començo a posar-me neguitós i m'incomodo enormement. Els sento

parlar dient multitud de paraules malsonants. Em disgusta que parlin tan malament. Sort que, al cap de no res, arriba el carter i em marxen del cap els renecs i el meu desassossec. El carter es diu Eduardo. Hem fet una bona amistat. Des que em vaig instal·lar aquí hem tingut una extraordinària relació, només tal vegada caldria assenyalar, com a únic punt negre, si li pogués-sim dir d'aquesta manera, el primer dia que em va trobar allà, diu que li vaig donar un ensurt de mort. Sovint m'ho recorda.

—Em vas fer donar un bot descomunal i penso que el cor se'm va posar a no sé quantes pulsacions. Quina ocurrència, Àlex, quina ocurrència… —em recorda de tant en tant Eduardo "lo cartero", amb cara de circumstàncies.

Em dic Àlex, millor dit, Alexandre. Mos pares sempre em manifestaren que volien que fos noia i que em volien posar per nom Mònica, que significa "la solitària", però, vist allò, a corre-cuita, van haver de triar un nom i em posaren Alexandre, que significa "el que rebutja l'home", especialment l'enemic, crec. I em vaig prendre allò al peu de la lletra. Però no sempre, eh. Per exemple, durant la meva infantesa, a l'escola, no vaig fer ni un sol amic. Al pati sempre era sol, a una raconada, sota un pi, solitari com la meva pròpia figura. Ni al llarg de l'adolescència, ni en arribar la maduresa, la cosa va canviar gaire. Vivia amb els pares, però gairebé es podia dir que ho feia sol: em passava dia i nit llegint a la meva cambra. La lectura va convertir-se en la meva única preocupació. A cops, ni per dinar, seia a taula. Vaig acabar canviant el tracte amb els homes pel tracte amb els llibres. I això va significar la descoberta d'un món únicament format de lletres de mil formes i colors diferents. I, posats a descobrir, cert dia, no recordo ni el mes que era, perquè tot el temps s'havia convertit en la mateixa cosa, vaig fer un dels descobriments més importants de la meva vida: una biblioteca. Infinitat de llibres amb les seves pàgines

increïbles esperant la meva mà blanquinosa que els obrís i els meus ulls d'un blau suau i d'una tendresa exacerbada que els acabessin llegint. El flaire d'aquells ulls em captivava i no em feia falta res de res. I quan dic res és res en el sentit més extrem de la paraula. Em passava a la biblioteca totes les hores que podia, des que obria fins al seu tancament, al voltant de les nou de la nit i després, mitjançant l'opció de lloguer, com a soci d'aquella entitat, prenia tots els llibres que podia i em passava a casa llegint fins gairebé arribar la matinada. El rebuig de mos pares per aquell fet, afegit a la circumstància que abans us esmentava, va anar *in crescendo* i les nostres relacions gairebé acabaren per no existir. Així que, a la mort de mon pare —fou el primer dels meus progenitors a passar a millor vida—, vaig ser el darrer de l'escala de l'edifici on vivíem a assabentar-me'n. La mort de la mare ja fou diferent. La vaig trobar, asseguda al seu sofà de sempre, amb el seu gat fastigós de sempre entre els braços, mirant el seu fastigós programa televisiu de sempre. Vaig notar, la nit de la seva mort, que, com era el seu costum, durant una llarga estona, no hi va haver cap mena d'insult a cap col·laborador dels que allà apareixien. Cosa ben sorprenent i que aixecà les meves sospites. Així que, en fer cap al menjador, la vaig observar allà ben estirada i de seguida entengué allò que havia succeït. D'aquesta manera, a punt de complir els vint-i-cinc, vaig quedar-me més sol que un mussol. Cosa que, per altra part, no m'amoïnava gens ni mica. Posats a fer confessions, us diré que, fins i tot, va il·lusionar-me enormement , perquè m'obria les perspectives d'una nova vida.

I així fou.

Per encetar aquella nova vida vaig començar a dirigir la paraula a la gent. Fins aquells moments, només havia dit allò estrictament necessari per subsistir en un món que no m'interessava i dirigit pels pares. La primera cosa que vaig determinar

per a tal fi fou que, en lloc del meu nom, Alexandre, com que ja no era tan enemic per a la resta d'éssers humans, com aquell donava a entendre, passaria a dir-me Àlex. I vaig començar a comunicar-me més. A donar el bon dia a l'escala, per exemple de bon matí, quan la dona de la neteja fregava l'entrada d'allí, camí de la biblioteca municipal. A dir gràcies a la bibliotecària. Una noia jove de pell blanquinosa i d'ulls ben clars que, per primer cop, vaig descobrir, mirant-los amb una certa fixació. Fins aquells instants, mai havia tingut la necessitat de fitar-los, ni els seus ulls, ni les seves mans quan em donaven qualsevol llibre, ni les seves robes, ni el seu cabell, ni el seu clatell, mentre anava dipositant en el seu lloc cadascun dels volums que la gent anava deixant en uns carros d'allà per al seu retornament al lloc d'origen. Ara la cosa havia canviat.

Fins aquells moments no m'havien atret les dones. Però ara m'agradava observar-les bé. Seguia una mica el comportament romàntic que, en certes novel·les que havia tingut l'oportunitat de llegir, s'imposava. Novel·les com ara *Madame Bovary* de Gustave Flaubert, *Anna Karènina* de Lev Tolstoi o el mateix *Dràcula* de Bram Stoker, per no citar-ne més, m'havien marcat, fent-me seguir una determinada trajectòria i procediment. Però, naturalment, una cosa era una història de novel·la i l'altra, la crua realitat. De vegades m'asseia en un banc de la plaça Major, fitant com algunes joves venien o anaven a comprar el pa o verdures en una botiga propera i les perseguia amb la vista, fent-les protagonistes d'una novel·la que em tenia a mi com a personatge principal, i a l'amor final i feliç com a fi inqüestionable i únic. Les captivava i queien rendides als meus peus i encants. La realitat, però, era crua i cap d'aquelles joves, ni de reüll tan sols, havia gosat mai tornar-me ni una trista mirada per uns segons. Així que, sol i resignat, tornava cap a casa. Al pis dels pares on continuava vivint i on el silenci i la solitud havien començat a regnar sense oposició.

Però, vet aquí que cert dia, a la bústia de casa, una bústia rovellada, d'on ni tan sols encara havia tret el nom dels pares, on gairebé mai no arribava res, excepte les típiques notificacions dels rebuts de l'aigua o la llum, a més d'algun altre, va fer cap una carta. Em sorprengué. Era un sobre diferent, d'un color blavós, d'un blau clar, com el cel del mes de maig quan el ponent arrossegava les fulles de les moreres del passeig marítim per on passejava per estirar les cames i els pensaments. I en obrir-la. Déu meu! Verge Santa! Santíssima Trinitat! Tot era sant. Sant és el Senyor. Quin sant dia! Quin sant moment! Quin moment més sant! I dic tot això de sant perquè també havia afirmat en diverses ocasions que si algú mai es fixava en mi, començaria a creure de debò. I tot allò, sens dubte, era un bon començament.

Era una carta d'amor, sense cap mena de segell, ni cap referència, lògicament, al seu remitent. Una santa carta d'amor. El primer que vaig pensar fou que es tractava d'una errada. Però, en posar-me a llegir-la, vaig adonar-me'n que parlaven de mi. Sens dubte. L'escrit feia referència als moments en què era assegut a la plaça, o als passejos, la meva figura solitària… Era jo. El destinatari era jo. No n'hi havia cap, de dubte. I després, havent-la rellegit en infinitat d'ocasions, matí i tarda, i llargues hores a la nit, ensumant-la, recordant cada lletra —fins al punt que la sabia de memòria—, vaig deduir que, la persona que l'havia escrit vivia relativament prop. Coneixia els llocs per on em movia, tot… Sant és el Senyor! Llavors em vaig passar llargues tardes i matins de ràdio al balcó de casa esperant i desitjant resoldre aquell dubte que havia fet que, al llarg de gairebé tres jorns, no proves cap mena de menjar. En un altre moment de lucidesa vaig arribar també a la conclusió que, per què no?, igual aquella dona (perquè això ho tenia clar. Era una dona. El full feia una olor característica, d'un perfum de dona, que no em semblava massa estrany, no sabia per quina raó) vivia, fins i tot, en el meu mateix edifici. Aquest fet

resoldria la qüestió del perfum que també havia començat a amoïnar-me. Vaig començar a comportar-me com un infant i, igual que un infant, vaig començar a imaginar coses i a jugar amb els designis i les probabilitat. Així que, vaig remembrar un joc, que tenia un tant per cent molt elevat d'encerts científics, que es deia el "pito, pito, pito". Segons aquell, la primera cosa sobre la qual posaria la meva visió seria la resolució al meu gran i sant dubte. Així que, mogut per un estrany instint, vaig anar fins al pati de llums i vaig dipositar la mirada en una finestra que sempre havia vist abaixada, de fusta sense envernissar, plena de corcó en un extrem i una mica oblidada. Vaig passar-me els matins, les tardes i més d'una nit esperant que la persiana d'aquella finestra acabés pujant i que es fes la llum. Però res. Una d'aquelles nits, rendit pel cansament, vaig acabar adormint-me. I en desvetllar-me, vaig observar la persiana apujada i la finestra oberta de bat a bat. Sant és el Senyor! Vaig córrer escales avall. Primer vaig fer cap a la bústia, no fóra que hagués arribat una altra carta. Res de res. I llavors, amb el cor en un puny, carregat de valor, em vaig dirigir al pis al qual, presumiblement, pertanyia aquella finestra. Vaig tocar la porta, copejant-la suaument, mentre una gota de suor em queia espatlles avall. En obrir-se la porta, em vaig quedar petrificat enfront de la bibliotecària.

—Alexandre —em digué amb franquesa—, què tal, quant temps? Pensava que us passava alguna cosa, fa molt temps que no veniu a la biblioteca —la seva veu sonava molt més dolça que quan m'havia atès a la biblioteca i els seus ulls brillaven com mai no havia vist brillar d'aquella manera.

—Perdoneu, però… —la gota de suor seguia el seu recorregut deixant-me una estranya sensació a l'esquena—, no entenc res… Com us dieu? —li vaig acabar preguntant. Era la pregunta més obvia, necessària per altra part. Les altres preguntes que em venien al cap eren massa agosarades.

—Em dic Mònica —em digué, sense deixar de mirar-me. Ens havíem quedat dempeus a la seva porta de casa. El temps semblava haver-se deturat. Els budells havien parat de fer sorolls estranys.

Llavors, ho vaig veure clar. Era ella. Mònica significa "la solitària", el nom que mos pares volien per a la noia que no va ser i que els va esquitxar els seus plans. El destí, normalment, té coses d'aquestes. D'una manera o altra, intenta solucionar les coses. Encara que no hi fossin ja els pares, una "Mònica" apareixia en la seva vida, en la meva vida.

—Jo em dic Alexandre, com ja sabeu. Però em podeu dir Àlex —i vaig atrevir-me a donar-li un parell de petons a les galtes, carregat d'inexperiència i tremolor. La gota de suor havia acabat el seu recorregut, absorbida per la roba interior de cotó que sempre vestia.

Sóc com una d'aquelles cartes d'amor que arriben sense avís, tan propera a un bes tendríssim, com a un esgarrap esquerp, capaç d'arrencar la finíssima pell de les paraules

SEGONA PART

Verbi gratia

Confesso que foren els dies més feliços de ma vida. Com ja haureu deduït, aquella era la dona que em va enviar aquella carta. Ens posàrem a viure junts, en el seu pis. I, al principi, com fan totes les parelles d'enamorats, ens confessàrem aquelles coses que haguéssim volgut dir i que mai no diguérem sobre l'altra persona. Naturalment, ella sabia molt més de les coses meves que jo d'ella. Però no m'importava, és més, m'agradava fins i tot. Saber que a un l'afalaguen, que és l'objecte d'una devoció callada —quan es coneix—, omple d'orgull. Sé bé el que em dic. Com que jo vivia de renda, de l'herència que m'havien deixat els pares, vivia lliurat a Mònica. La despertava als matins, li feia l'esmorzar, l'acompanyava a la biblioteca, on, quan ningú ens veia, acabava besant-la entre els llibres i taules silencioses que semblaven enlluernades per tanta estima. Després, a mig matí, marxava jo a casa per fer el dinar i a la tarda, seguíem amb la mateixa cerimònia. Aquells eren els únics moments que ens arribàvem a separar. I després, el més important: ens rendíem a les paraules. Tots dos ens confessàrem amants per sempre de les paraules, allunyats de les noves tecnologies que només duien lletres inintel·ligibles i fredes. No teníem ni un trist aparell a casa, ni telèfons mòbils, ni ordinadors, ni despertador tan sols… Tot ho fèiem manual. Res de màquines, ens diguérem. Li escrivia notes i frases d'amor a qualsevol lloc: a la nevera de casa, a la seva agenda, en una nota que li posava a la butxaca del seu abric… Sense cap mena de falta ortogràfica, amb una lletra immaculada i clara. El nostre era un amor de llavis i paraules escrites a mà. Ens sorpreníem sempre llegint coses i el temps semblava deturar-se quan ella em recitava algun dels seus poetes preferits

o quan em llegia un tros d'alguna novel·la clàssica. Tancava els ulls i vivia tot allò, de la seva mà, acaronat per la seva veu. Foren els millors anys de la meva vida. Però, igual com li passava a Annabel Lee a l'obra d'Edgar Allan Poe, els déus dels cels crec que ens van agafar enveja. I ens van enviar un càstig terrible.

—M'estic morint, Àlex —em digué una nit, tots dos embolcallats amb els llençols, amb les mans agafades, amb l'alè a la cara—. M'estic morint i no podem fer res.

Efectivament, no poguérem fer res. Al cap d'un mes aproximadament, va morir. Ho va fer a casa, mentre jo li recitava sonets de Shakespeare, un dels seus escriptors preferits. Abans d'aquesta desgràcia, un parell de nits abans, va deturar-me en la meva lectura, crec que li llegia alguna cosa de T.S. Elliot i em va dir:

—Àlex, vull fer-te prometre una cosa, m'escoltes? —vaig fer-li que sí amb el cap—, vull que lluites sempre per la llengua, per les paraules que tant de goig ens provoquen, per les paraules que ens han permès estar junts, per les paraules que ens han ensenyat a ser millors cada dia, que ens donen, cada dia que passa, una lliçó millor, una ensenyança sense fi. Lluitaràs? Lluitaràs per la nostra llengua? Per les paraules.

Se'm va quedar mirant una estona. Vaig restar mut. La visió posada en les lletres que tenia al davant i que, en aquells moments, no sabia desxifrar.

—*Ad maiorem verbi gloriam* —m'acabà dient—, per a la major glòria de la paraula, ho faràs?

—Clar que sí. Et cercaré a cada paraula, a cada full de lletres, a cada carta..., no em cansaré mai de cercar-te, ho prometo.

I així ho vaig fer. A la seva mort, no vaig parar mai de lluitar per fer complir el que la llengua dictava. Corregia tot allò

escrit que veia malament. Cartells publicitaris, rètols… A un taulell d'anuncis de l'ajuntament se'm va ocórrer corregir unes faltes d'un ban municipal amb un gran enrenou. Una parella de municipals intentaren detenir-me, però, al cap d'una estona, el mateix alcalde va determinar que em deixessin marxar. I un dia vaig prendre la determinació que, tal vegada, un dels llocs on es notaria més la meva acció seria en les cartes que la gent s'enviava. Així que, amb un coratge inigualable, vaig entrar a la bústia de la plaça Major. I d'allà estant, en plena feina, un dels carters locals, l'Eduardo, en obrir em va trobar ben estirar entre totes aquelles notes, corregint com podia, amb una llum ben minsa. Li vaig donar un bon ensurt. Li vaig explicar tot allò i l'Eduardo, al contrari del que m'havia pensat, em va entendre i actuà de còmplice meu. Em va deixar continuar amb la meva tasca en aquell indret fins al punt que m'hi vaig instal·lar.

El meu treball aquí ja s'ha perllongat unes dues setmanes. Aquest matí, emperò, a primera hora, quan l'Eduardo venia a recollir les cartes, totes elles corregides ja, m'ha sorprès amb una notícia desagradable.

—Àlex, ho sento però no pots estar més aquí. El cap de Correus ha rebut moltes queixes de persones que han observat com les seves cartes eren obertes i corregides les seves faltes d'ortografia. Hi ha un cert enrenou i no seria convenient que continuessis aquí. Jo li he dit que no sabia el que podia passar, però… si vénen i et troben aquí… Has de marxar, Àlex. Ho sento…

He hagut de deixar aquell indret. Sense ganes de tornar a casa, he decidit fer cap a la biblioteca. Almenys allí, gairebé era impossible sofrir cap mena d'alteració. En tots aquells llibres no existia cap mena de falta ortogràfica, ni res per l'estil. Per unes hores, he pensat, podré viure en pau. Lamentablement, no ha estat així. Al cap d'una estona de ser-hi, en un dels

racons preferits per Mònica, allà on hi havia els grans clàssics de la literatura universal, han aparegut dues noies i tres nois. He fet com si no m'importés la seva conversa, pròpia dels adolescents en plena fase d'alteració hormonal, i he fet com si continués llegint diverses poesies de Francesco Petrarca. Tanmateix, un dels nois, tot rient, s'ha separat un xic d'aquell grup per escriure alguna cosa en un telèfon mòbil d'aquests d'ara que havia d'agafar amb les dues mans de gran que era. Sense voler, al cap d'uns moments, he aixecat la visió i he vist nítidament com escrivia una mena de missatge. La sang ha començat a bullir-me. M'he posat roig. M'he alterat enormement. Tot aquell missatge era un text il·legible escrit en una mena de llengua de la qual, qualsevol relació amb la que jo emprava sovint, era una pura coincidència. He premut els punys, tot tancant els ulls, mentre veia el rostre de Mònica, i recordava el jurament que li havia fet sobre vetllar pel bon ús de la llengua. No ho he pogut resistir. D'una manotada li he tret el mòbil de la mà al noi, que no esperava allò. Acte seguit, he agafat el mòbil i l'he llençat contra un dels prestatges de llibres, crec que era on hi són les novel·les dels grans narradors russos. El mòbil s'ha desfet en diversos trossos. Ha saltat la seva bateria. Una tapa ha volat pels aires i la pantalla s'ha trencat deixant anar trossets diminuts de vidres per tot el terra. Es podria dir que el mòbil ha mort. La reacció del noi s'ha fet esperar. No entenia de què anava allò, però quan se n'ha adonat de la gravetat de l'assumpte, i ha vist el cos inert del seu aparell, ha començat a insultar-me. Ràpidament, els altres nois s'han apropat i en un tres i no res s'ha format a dins de la biblioteca un xivarri impressionant. El noi del mòbil va arribar per uns moments a esgarrapar-me i va intentar, sense fortuna, per la seva mala punteria, escopir-me a la cara. Per a desgràcia meva, la patrulla d'agents de la guàrdia urbana que han fet cap allí eren aquells que ja coneixia del dia de l'incident a l'ajuntament de la vila.

Al cap d'un parell d'hores, he fet cap a les dependències de la guàrdia urbana, on he explicat en diverses ocasions el perquè de la meva reacció. Tots els allí presents m'han mirat de mala manera. No ho entenc. A sobre que lluito per una noble causa, m'he de veure en aquesta situació. Inadmissible.

Després de pagar el mòbil d'aquell galifardeu m'han deixat anar. I en arribar a casa, la dona de la neteja de l'escala m'ha dit que havia vist una foto meva al diari. El cas havia tingut un ressò important. El titular ho deixava ben clar: *El darrer defensor de la llengua ben escrita*. Havia fet un jurament i calia complir-lo, era un home de paraula. Ara més que mai tornaria a ser Alexandre, "el que rebutja l'home".

Al cap d'uns dies, aquell home, defensor de la llengua ben escrita, va rebre, al pis dels pares que havia tornat a habitar, la visita d'un senyor que lluïa un impressionant vestit d'Emidio Tucci, que, havent llegit la seva història a la premsa, es quedà meravellat de la seva determinació i principis. Aquest home li va explicar que volia aprofitar la seva persona, cada cop més coneguda i valorada, com a reclam per a un nou producte que la companyia que ell representava, una important empresa de software *per a ordinadors i telefonia mòbil, llençaria al carrer en una important campanya publicitària. El producte, bàsicament, consistia en un sistema que acabava reconeixent la veu i allò que es deia, per acabar escrivint-los directament en el missatge o en el programa de tractament de textos, adequant-los a la gramàtica corresponent i complint amb les seves regles ortogràfiques.*

"Mònica estarà orgullosa de mi", es digué. D'aquesta forma continuava complint el jurament, allò de "ad maiorem verbi gloriam".

Els presentadors de l'acte, Teresa Castelló i Paco Nebot.
Foto: Mira

ÍNDEX

Tancant el cercle 13
Nel·lo Navarro

Acta dels Jocs Florals 19

Una gran festa per al nostre poble 23
Lourdes Abad

Temps de sentir campanes 37
Jaume Sesé

Sa confessió d'un cotorrot 49
Montserrat Espallargas

El meló d'Alger 69
Gabriel Abad

En Perfecte 85
Joan Adell

Ad maiorem verbi gloriam 97
Miquel Reverté

Pàgines anteriors: autoritats, rector de la parròquia, junta directiva de les Festes del Campanar, membres del jurat, guardonats, músics i presentadors de l'acte.
Foto: Mira

Aquest llibre dels Jocs Florals del Campanar s'acabà de compondre el

17 de gener del MMXVII, dia de Sant Antoni Abat, festivitat tradicional de la Vall d'Uixó.

Centre d'Estudis Vallers

EXCEL·LENTÍSSIM
Ajuntament de la Vall d'Uixó